

T.C.
TİCARET BAKANLIĞI
Gümrükler Genel Müdürlüğü

Sayı :E-40216608-010.03-00125252902

Konu :Danıştay 10. Dairenin İptal Kararı

12.08.2026 / 125252902

DAĞITIM YERLERİNE

Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 16.07.2026 tarihli muhtelif yazılarında Bakanlığımız aleyhine açılan davalarla ilgili olarak Danıştay 10. Dairenin 30.04.2026 tarihli E:2022/3835 K:2026/2658, E:2022/4573 K:2026/2659, E:2022/4230 K:2026/2657, E:2022/4910 K:2026/2660 sayılı Kararları iletilmiş olup Danıştay 10. Dairenin söz konusu Kararlarında;

"07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik 94. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik 130. maddesinin birinci fıkrasının iptaline,

.....

Bu kararın tebliğini izleyen günden itibaren 30 (otuz) gün içinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na temyiz yolu açık olmak üzere, 30/04/2026 tarihinde oy çokluğuyla karar verildi." denilmektedir.

Bu kapsamda Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünden alınan yazılar ve ekleri Danıştay 10. Dairenin bahsi geçen Kararları ekte gönderilmektedir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Burak Serkan YAŞAR
Bakan a.
Genel Müdür V.

Ekler:

1-Yazı (4 adet)

2-Karar (4 adet)

DAĞITIM:

Tüm Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürlükleri

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE

Esas No : 2022/4230

Karar No : 2026/2657

DAVACI :

VEKİLİ : Av.

DAVALI : Ticaret Bakanlığı / ANKARA

VEKİLİ : Av.

DAVANIN KONUSU : Davacı tarafından, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik 94. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik 130. maddesinin birinci fıkrasının iptaline karar verilmesi istenilmektedir.

DAVACININ İDDİALARI : Davacı tarafından, idari düzenleme ile gümrük vergisi mükelleflerinin hukukunda değişiklik yapılamayacağı, eşyanın teslimiyle ilgili hukuka aykırı düzenleme getirildiği, eşya sahibinin eşyayı teslim alma hakkının özel kişiliklerin inisiyatifine bırakıldığı, suiistimal edilmeye açık olduğu, taşıyanın eşyayı teslim etmekle eşya üzerindeki hakimiyetinin sona erdiği, eşyanın tesliminin kendisinden talep edilemeyeceği, Türk Ticaret Kanunu'nun eşyanın konşimento hamiline teslim edilmesi gerektiği hükmünün bertaraf edilmek istendiği, konşimento yerine uygulamaya konulacak sözde bir belge ile eşyanın teslim edilmesinin istenebileceği, eşyanın teslim edilmesinin ancak konşimentonun gümrüğe ibrazı şartına bağlı olduğu, yük teslim formu ve benzeri belge istenmesinin hukuka aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

DAVALININ SAVUNMASI : Davalı idare tarafından, davacının güncel bir menfaatinin bulunmadığı, eşyanın tesliminin gümrük idaresinin sorumluluğunda olmadığı, Türkiye-AB Ortaklık Konseyinin 1/95 sayılı Kararı gereği gümrük işlemlerini basitleştirmek ve gümrük mevzuatını AB mevzuatı ile uyumlu hale getirmek için gümrük idaresinin görev sınırlarının yeniden çizildiği, bu amaçla Gümrük Yönetmeliğinde eşyanın teslimine yönelik gerekli güncellemelerin yapıldığı, eşyanın tesliminde aranan ordino (yük teslim talimat formu) belgesinin yürürlükten kaldırıldığı, gümrük idaresinin antrepo işleticisi olmaktan çıkıp eşyanın gümrüklenmesi ile ilgili konularda kendisini sınırladığı, eşyanın tesliminin gümrük işlemlerinin bitirilmesi tanımında yer almadığı, özel hukuk alanına giren bir uygulama olduğu, Kanunda eşya teslimine ilişkin hükümlerin yer almasının doğal olduğu, çünkü halen gümrük idaresinin işlettiği geçici depolama yerlerinin de bulunduğu, düzenlemelerin usule ve hukuka uygun olduğu savunulmaktadır.

DANIŞTAY TETKİK HAKİMİ :

DÜŞÜNCESİ : Davanın reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

DANIŞTAY SAVCISI :

DÜŞÜNCESİ : Dava, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik 94. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik 130. maddesinin birinci fıkrasının iptali istemiyle açılmıştır

Anayasa'nın 124. maddesinde, Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceği hükmüne yer verilmiştir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 1. maddesinde, bu Kanun'un amacının Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine giren ve çıkan eşyaya ve taşıt araçlarına uygulanacak gümrük kurallarını belirlemek olduğu; 3. maddesinde, "Gümrük idaresi veya idareleri" deyiminin, gümrük mevzuatında belirtilen işlemlerin kısmen

veya tamamen yerine getirildiği merkez veya taşra teşkilatındaki hiyerarşik yönetim birimlerinin tamamını; "Gümrük gözetimi" deyiminin, gümrük mevzuatına ve gereken hallerde gümrük gözetimi altındaki eşyaya uygulanacak diğer hükümlere uyulmasını sağlamak üzere gümrük idareleri tarafından genel olarak uygulanan işlemleri; "Gümrük kontrolü" deyiminin, Türkiye Gümrük Bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, nakil ve nihai kullanımını ve serbest dolaşımında bulunmayan eşyanın durumunu düzenleyen gümrük mevzuatı ve diğer mevzuatın doğru uygulanmasını sağlamak için gümrük idareleri tarafından yürütülen; eşyanın muayenesi, beyanname verileri ile elektronik veya yazılı belgelerin varlığının ve gerçekliğinin doğrulanması, işletmelerin hesap ve diğer kayıtlarının incelenmesi, taşıma araçlarının kontrolü, bagajların ve kişilerin yanlarında ya da üstlerinde taşıdıkları diğer eşyanın kontrolü ile resmi araştırmalar ve diğer benzeri uygulamaları; "Eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması" deyiminin, eşyanın, bir gümrük rejimine tabi tutulmasını, bir serbest bölgeye girmesini, Türkiye Gümrük Bölgesi dışına yeniden ihracını, imhasını ve gümrüğe terk edilmesini; "Eşyanın teslimi" deyiminin ise, eşyanın tabi tutulduğu gümrük rejimi ile öngörülen amaçlar doğrultusunda gümrük idareleri tarafından ilgisine teslimini ifade edeceği kural altına alınmıştır.

Aynı Kanun'un "Eşyanın Gümrüğe Sunulması" başlıklı [39. maddesinde](#), "Türkiye Gümrük Bölgesinin kara suları veya hava sahasından durmaksızın geçen taşıt araçları ile taşınan eşya hariç olmak üzere, Türkiye Gümrük Bölgesine gelen eşya, getiren kişi ya da duruma göre eşyanın gelişinden sonra taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunulur. Gümrüğe sunan kişi, eşyayı daha önce ibraz olunan özet beyan ya da gümrük beyannamesi ile ilişkilendirir." hükmüne, Eşyanın Geçici Depolanması" başlıklı [47. maddesinde](#), "Eşya, gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar geçici depolanan eşya statüsünde bulunur ve bu şekilde adlandırılır." hükmüne; 48. maddesinin birinci fıkrasında, "Geçici depolanan eşya, sadece gümrük idarelerinin uygun gördüğü yerlerde ve bu idarelerin belirlediği koşullarda depolanabilir." hükmüne; ikinci fıkrasında, "Gümrük idareleri, geçici depolanan eşya için 183 üncü veya 184 üncü madde hükümlerine göre tahakkuk edebilecek gümrük vergilerinin ödenmesini sağlamak üzere eşya sahibinden teminat isteyebilir." hükmüne; 69. maddesinin birinci fıkrasında, "Eşyanın ilgili rejime tabi tutulma şartlarının yerine getirilmesi ve eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması kaydıyla, tamamlanamadığı ve bu inceleme sırasında eşyanın hazır bulundurulmasına gerek olmadığı hallerde de eşya teslim edilir.

Yasaklama veya kısıtlamaya tabi olması nedeniyle teslimine imkan bulunmayan eşyanın tabi olacağı işlemlere ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir." hükmüne; üçüncü fıkrasında, "Beyannamenin tescilinin bir gümrük yükümlülüğü doğurması halinde, gümrük vergileri ödenmedikçe veya teminata bağlanmadıkça beyanname kapsamı eşya teslim edilemez. Ancak, bu hüküm kısmi muafiyete tabi geçici ithalat rejimine uygulanamaz." hükmüne; dördüncü fıkrasında, "Beyan edilen gümrük rejimi hükümlerine göre teminat istenmesi halinde, söz konusu teminat alınmadan eşya teslim edilemez." hükmüne yer verilmiştir.

4458 sayılı Gümrük Kanuna dayanılarak hazırlanan Gümrük [Yönetmeliğinin](#) "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde, "Gümrük işlemlerinin bitirilmesi" deyiminin, eşyaya ait vergilerin ödenmesini veya kaldırılmasını veya teminata bağlanmasını veya beyannamenin iptal edilmesini veya eşyanın gümrüğe terk edilmesini veya imhasını veya müsadere edilmesini ifade edeceği belirtilmiş, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değiştirilen "Çıkış İşlemleri" başlıklı 94. maddesinde, "Gümrük işlemleri bitirilen ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde tamamlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilen eşya; 130 uncu madde hükümleri çerçevesinde eşya sahibi, temsilcisi veya eşya sahibinin bu kapsamda vekalet verdiği diğer kişi tarafından geçici depolama yerinden çıkarılabilir." hükmüne; "Eşyanın teslimi" başlıklı 130. maddesinin birinci fıkrasında, "Tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşya teslim edilebilir duruma gelir. Eşyanın teslimi; eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirilir." kuralına yer verilmiştir.

Dava konusu Yönetmelik maddeleri ile, gümrük idaresi tarafından gümrük işlemlerinin bitirilmesi üzerine eşyanın teslim edilebilir duruma geldiği, eşyanın tamamen tesliminin ise eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirileceği anlaşılmaktadır.

Gümrük Kanunu'nda gümrük rejimine tabi tutulacak eşyanın ilgili rejime tabi tutulma şartlarının

yerine getirilmesi ve eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması kaydıyla eşyanın gümrük idareleri tarafından, tescilden sonra beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya belli hallerde kontrol etmeksizin, gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması ve tahakkuk edecek gümrük vergilerinin ödenmesinin sağlanması halinde eşya tesliminin mümkün olacağı, bu haliyle eşyanın tesliminin gümrük idaresine ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu durumda eşyanın tesliminin eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleşmesini öngören düzenleme dayanağı kanun hükmüne aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik 94. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik 130. maddesinin birinci fıkrasının iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onuncu Dairesince, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü:

MADDİ OLAY VE HUKUKİ SÜREÇ :

Bakılan dava, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik **94. maddesi** ile aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik **130. maddesinin birinci fıkrasının** iptaline karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

İNCELEME VE GEREKÇE :

ESAS YÖNÜNDEN:

İlgili Mevzuat:

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun **1. maddesinde**, bu Kanun'un amacının Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine giren ve çıkan eşyaya ve taşıt araçlarına uygulanacak gümrük kurallarını belirlemek olduğu; **3. maddesinde**, "**Gümrük idaresi veya idareleri**" deyiminin, gümrük mevzuatında belirtilen işlemlerin kısmen veya tamamen yerine getirildiği merkez veya taşra teşkilatındaki hiyerarşik yönetim birimlerinin tamamını; "**Gümrük gözetimi**" deyiminin, gümrük mevzuatına ve gereken hallerde gümrük gözetimi altındaki eşyaya uygulanacak diğer hükümlere uyulmasını sağlamak üzere gümrük idareleri tarafından genel olarak uygulanan işlemleri; "**Gümrük kontrolü**" deyiminin, Türkiye Gümrük Bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, nakil ve nihai kullanımını ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın durumunu düzenleyen gümrük mevzuatı ve diğer mevzuatın doğru uygulanmasını sağlamak için gümrük idareleri tarafından yürütülen; eşyanın muayenesi, beyanname verileri ile elektronik veya yazılı belgelerin varlığının ve gerçekliğinin doğrulanması, işletmelerin hesap ve diğer kayıtlarının incelenmesi, taşıma araçlarının kontrolü, bagajların ve kişilerin yanlarında ya da üstlerinde taşıdıkları diğer eşyanın kontrolü ile resmi araştırmalar ve diğer benzeri uygulamaları; "**Eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması**" deyiminin, eşyanın, bir gümrük rejimine tabi tutulmasını, bir serbest bölgeye girmesini, Türkiye Gümrük Bölgesi dışına yeniden ihracını, imhasını ve gümrüğe terk edilmesini; "**Eşyanın teslimi**" deyiminin ise, eşyanın tabi tutulduğu gümrük rejimi ile öngörülen amaçlar doğrultusunda **gümrük idareleri tarafından** ilgisine teslimini ifade edeceği kural altına alınmıştır.

Aynı Kanun'un "**Eşyanın Gümrüğe Sunulması**" başlıklı Üçüncü Bölümünde yer alan;

39. maddesinde, "*Türkiye Gümrük Bölgesinin kara suları veya hava sahasından durmaksızın geçen taşıt araçları ile taşınan eşya hariç olmak üzere, Türkiye Gümrük Bölgesine gelen eşya, getiren kişi ya da duruma göre eşyanın gelişinden sonra taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunulur. Gümrüğe sunan kişi, eşyayı daha önce ibraz olunan özet beyan ya da gümrük beyannamesi ile ilişkilendirir.*" hükmüne;

40. maddesinde, "*Müsteşarlık;*

a) *Yolcu beraberinde getirilecek,*

b) Gümrüğe sunulmaksızın bir gümrük rejimine tabi tutulabilecek,

Eşya hakkında, 39 uncu madde hükümleri dışında özel düzenlemeler yapabilir." hükmüne;

"Gümrüğe Sunulan Eşyanın Boşaltılması" başlıklı Dördüncü Bölümünde yer alan;

45. maddesinde, "1. Eşya bulunduğu taşıt araçlarından gümrük idarelerinin belirledikleri veya uygun gördükleri yerlerde söz konusu idarelerin izni ile boşaltılabilir veya aktarılabilir.

Ancak, eşyanın tamamen veya kısmen acilen boşaltılmasını gerektiren kaçınılmaz bir tehlikenin varlığı durumunda bu izin aranmaz. Bu gibi durumlarda en yakın gümrük idaresi derhal haberdar edilir.

2. Gümrük idareleri, eşyanın ve bulunduğu taşıma araçlarının muayenesi amacıyla gerektiğinde eşyanın boşaltılmasını ve kapların açılmasını isteyebilir.

3. Eşya konulduğu ilk yerden gümrük idarelerinin izni olmaksızın kaldırılamaz." hükmüne;

"Gümrüğe Sunulan Eşyaya Gümrükçe Onaylanmış Bir İşlem veya Kullanım Belirlenmesi Zorunluluğu" başlıklı Beşinci Bölümünde yer alan;

46. maddesinde, "1. Gümrüğe sunulan eşyaya, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilir.

2. Özet beyan kapsamındaki eşyaya, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım belirlenerek, buna ilişkin işlemler;

a) Denizyolu ile gelen eşya için, özet beyan verildiği tarihten itibaren kırkbeş gün,

b) Diğer bir yolla gelen eşya için, özet beyanın verildiği tarihten itibaren yirmi gün, içinde tamamlanır.

3. Şartlar gerektirdiği takdirde, Müsteşarlık 2 nci fıkra ve 48 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sürelerden daha kısa bir süre saptayabilir veya bu sürelerin uzatılmasına izin verebilir. Ancak, gerçek ihtiyaçları aşan süre uzatımı yapılamaz." hükmüne;

"Eşyanın Geçici Depolanması" başlıklı Alıncı Bölümünde yer alan;

47. maddesinde, "Eşya, gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar geçici depolanan eşya statüsünde bulunur ve bu şekilde adlandırılır." hükmüne;

48. maddesinde, "Geçici depolanan eşya, sadece gümrük idarelerinin uygun gördüğü yerlerde ve bu idarelerin belirlediği koşullarda depolanabilir.

Gümrük idareleri, geçici depolanan eşya için 183 üncü veya 184 üncü madde hükümlerine göre tahakkuk edebilecek gümrük vergilerinin ödenmesini sağlamak üzere eşya sahibinden teminat isteyebilir." hükmüne;

50. maddesinde, "1. 46 ncı maddeye göre belirlenmiş süreler ile 48 inci maddenin 2 nci fıkrasında belirtilen süre içinde kendilerine gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayini için gerekli işlemlere başlanmamış eşya, herhangi bir adli veya idari takibata konu olmaması halinde, 177 ila 180 inci madde hükümlerine göre tasfiye edilir." hükmüne;

"Eşyanın Bir Gümrük Rejimine Tabi Tutulması" başlıklı Birinci Ayrımında yer alan 69. maddesinde, "1. Eşyanın ilgili rejime tabi tutulma şartlarının yerine getirilmesi ve eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması kaydıyla, gümrük idareleri, tescilden sonra beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya belli hallerde kontrol etmeksizin, eşyayı teslim ederler. Ancak, beyannamenin incelenmesinin makul bir süre içinde tamamlanamadığı ve bu inceleme sırasında eşyanın hazır bulundurulmasına gerek olmadığı hallerde de eşya teslim edilir.

Yasaklama veya kısıtlamaya tabi olması nedeniyle teslimine imkan bulunmayan eşyanın tabi olacağı işlemlere ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

...

3. Beyannamenin tescilinin bir gümrük yükümlülüğü doğurması halinde, gümrük vergileri

ödenmedikçe veya teminata bağlanmadıkça beyanname kapsamı eşya teslim edilemez. Ancak, bu hüküm kısmi muafiyete tabi geçici ithalat rejimine uygulanamaz.

4. Beyan edilen gümrük rejimi hükümlerine göre teminat istenmesi halinde, söz konusu teminat alınmadan eşya teslim edilemez." hükmüne yer verilmiştir.

4458 sayılı Kanun'a dayanılarak çıkarılan Gümrük Yönetmeliği'nin **"Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde**, *"Gümrük işlemlerinin bitirilmesi"* deyiminin, eşyaya ait vergilerin ödenmesini veya kaldırılmasını veya teminata bağlanmasını veya beyannamenin iptal edilmesini veya eşyanın gümrüğe terk edilmesini veya imhasını veya müsadere edilmesini ifade edeceği düzenlenmiş olup, **dava konusu değişiklik sonrası "Çıkış İşlemleri" başlıklı 94. maddesinde**, *"Gümrük işlemleri bitirilen ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde tamamlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilen eşya; 130 uncu madde hükümleri çerçevesinde eşya sahibi, temsilcisi veya eşya sahibinin bu kapsamda vekalet verdiği diğer kişi tarafından geçici depolama yerinden çıkarılabilir."* hükmüne; **"Eşyanın teslimi" başlıklı 130. maddesinin birinci fıkrasında**, *"Tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşya teslim edilebilir duruma gelir. Eşyanın teslimi; eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirilir."* kuralına yer verilmiştir.

Öte yandan, **Yönetmeliğin dava konusu konusundan önceki haliyle 94. maddesinde**, gümrük işlemlerinin sistem üzerinde tamamlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilerek eşya sahibinin, temsilcisinin veya eşya sahibi tarafından eşyayı teslim almak için vekalet verilmiş diğer kişilerin eşyayı geçici depolama yerinden çıkarmasına izin verileceği; **130. maddesinin birinci fıkrasında ise**, eşyanın, boşaltma yerinde konşimentoda teslim edileceği gösterilen ve bir nüshasını taşıyan kimseye ve eğer konşimento emre muharrer ise ciro ile devralmış şahsa teslim olunacağı, bu kimselerin eşyayı almak için lazım gelen vasıfları haiz sayılacağı, ancak konşimento ibrazı esas olmakla birlikte, konşimentosu ibraz edilemeyen petrol ve türevlerinin, eşyanın taşıyıcısı veya temsilcisi tarafından eşyanın alıcısı olarak gösterilen onaylanmış kişi statü belgesi sahiplerinin, konşimentodaki eşya bilgilerini içeren ve konşimentonun en geç doksan gün içinde ibraz edileceğine dair verecekleri taahhünameye istinaden konşimento ibrazından önce alıcıya teslim edilebileceği kural altına alınmıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Anayasa'nın 124. maddesinde, Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceği hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre, idari teşkilat yapısı içinde yer alan Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, görev alanlarına ilişkin olarak ve yönetmelik, yönerge, tebliğ, genelge ve talimat gibi çeşitli adlar altında düzenleme yapabilmektedirler.

Bu düzenlemeler arasında uyulması gereken *"normlar hiyerarşisi"* kuramına göre, hukuk düzeni, farklı kademede yer alan Anayasa, kanun, yönetmelik ve diğer düzenleyici işlemlerden oluşan birçok normu içermekte ve her norm geçerliliğini bir üst basamakta yer alan normdan almaktadır. Normlar hiyerarşisine göre kanundan sonra gelen yönetmelik, genelge, tebliğ, talimat gibi düzenlemelerin ancak kanunda verilmiş olan hakkın kullanılmasının açıklanması ile ilgili olacağı, bu metinlerde kanun ile verilmiş olan hakkı genişletici veya daraltıcı mahiyette hükümlere yer verilemeyeceği hukukun genel ilkelerindendir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi (Türkiye Gümrük Bölgesi / Gümrük Bölgesi), Türkiye Cumhuriyeti topraklarını, Türkiye kara suları, iç suları ve hava sahasını kapsamakta olup; Türkiye Gümrük Bölgesine gelen ve gümrüğe sunulan eşyaya, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilmesi gerekmektedir. Eşya, gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar *"geçici depolanan eşya"* statüsünde bulunmakta ve bu şekilde adlandırılmaktadır. Geçici depolanan eşya, sadece gümrük idarelerinin uygun gördüğü yerlerde ve bu idarelerin belirlediği koşullarda depolanabilmekte olup *"geçici depolama yerleri"* olarak adlandırılan bu yerler, geçici depolanan eşyanın her türlü dış etken ve müdahalelerden korunmasını sağlayacak şekilde yapılmış ve taşıtların durduğu, yanaştığı veya indiği yerlerdeki ambar, depo, ardiye veya hangar gibi yerlerdir. Geçici depolanan eşyanın, 4458 sayılı Kanun'un 46. ve 48. maddelerinde öngörülen süreler içerisinde

gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması (gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanımın tayin edilip gerekli işlemlerin tamamlanması) gerekmekte olup, bu işlemlerin tamamlanmasıyla eşya, geçici depolanan eşya statüsünden çıkmakta ve tabi tutulduğu gümrük rejimi ile öngörülen amaçlar doğrultusunda teslim hazırlanmaya gelmektedir.

Gümrük Yönetmeliğinin dava konusu maddelerinde değişiklik yapılmadan önce, eşyanın boşaltma yerinde konşimentoda teslim edileceği gösterilen ve bir nüshasını taşıyan kimseye ve eğer konşimento emre muharrer ise ciro ile devralmış şahsa teslim olunacağı ve alıcının konşimentonun bir nüshasını taşıyana ya da temsilcisine ibrazı halinde eşyayı almak için lazım gelen vasıfları haiz sayılacağı, gümrük işlemlerinin sistem üzerinde eşyaya ait vergilerin ödendiği veya kaldırıldığı veya teminata bağlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilerek eşya sahibinin ya da temsilcisinin eşyayı geçici depolama yerinden çıkarmasına izin verileceği düzenlenmiş iken; dava konusu değişik maddelerinde, tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşyanın sadece teslim edilebilir duruma geldiği ve bu halde bilgisayar sisteminden çıkış onayının verildiği, teslim edilebilir duruma geldiği anlaşılan eşyanın tesliminin ise ancak eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirileceği ve geçici depolama yerinden çıkarılabileceği öngörülmüştür.

Başka bir anlatımla, dava konusu maddelerin değişiklik yapılmasından önceki halinde, eşyanın teslimi hususunda konşimentonun bir nüshasının taşıyıcıya ibrazı ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde eşyaya ait vergilerin ödendiği veya kaldırıldığı veya teminata bağlandığının anlaşılması halinde **eşyanın gümrük idaresince teslimi öngörülmüş iken;** yapılan dava konusu değişikliklerle, gümrük idaresi tarafından gümrük işlemlerinin bitirilmesi üzerine eşyanın teslim edilebilir duruma geldiğinin belirtildiği, dolayısıyla gümrük idaresinin görevinin bu aşamada sona erdiğinin kabul edildiği, **eşyanın tesliminin ise eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine bırakıldığı** anlaşılmaktadır.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun, eşyanın teslimi hususunda düzenlemeler içeren ve yukarıda yer verilen hükümlerine göre, eşyanın ilgili rejime tabi tutulma şartlarının yerine getirilmesi ve eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması kaydıyla eşyanın **gümrük idareleri tarafından**, tescilden sonra beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya belli hallerde kontrol etmeksizin, gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması üzerine **tesliminin yapılacağı öngörülmüştür.** Dolayısıyla, eşyanın gümrük idarelerince teslimi dışında ne şekilde ya da başkaca kişiler tarafından teslim edileceğine ilişkin Kanun'da istisnai bir hükme de yer verilmediğinden Yönetmeliğin dava konusu maddeleriyle eşyanın tesliminin eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine bırakılması yasal düzenlemeyi aşar nitelikte bulunmaktadır.

Nitekim, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 69. maddesinin gerekçesinde; *"Maddede eşyanın teslimine ilişkin hükümler yer almaktadır. Buna göre, **gümrük idarelerinin** beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya kontrol etmeksizin, beyannamenin tescilinden ve eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin ödenmesine veya garanti altına alınmasından sonra eşyayı teslim edecekleri belirtilmiştir. Ancak, eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması ve ilgili rejime ait koşulların yerine getirilmesi, eşyanın teslimi için gerekli görülmüştür.*

Bir gümrük beyannamesinin tescilinin gümrük yükümlülüğü doğurması halinde, gümrük vergileri ödenmeden veya teminat altına alınmadan, beyan kapsamı eşyanın teslim edilemeyeceği bu madde ile hüküm altına alınmıştır. Böylece, devlet alacağı garanti altına alındıktan sonra eşyanın teslimi sağlanmaktadır." ifadelerine yer verilmiştir.

Diğer taraftan; 4458 sayılı Kanun'un 46. ve 48. maddelerinde gümrüğe sunulan eşyaya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanımın tayin edilip bu işlemlerin tamamlanması için azami süreler belirlendiğinden ve aynı Kanun'un 50. maddesi uyarınca bu süreler içinde kendilerine gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayini için gerekli işlemlere başlanmamış eşya -kural olarak- tasfiye edileceğinden, eşyanın geçici depolama yerinde (gümrük ambarında) kalma süresi de 46. ve 48. maddelerde belirlenen sürelerle sınırlı bulunmaktadır. Dolayısıyla, geçici depolanan eşyanın, *"gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma"* ya da *"tasfiyeye"* tabi tutulması suretiyle anılan Kanun hükümleriyle tayin edilen sürelerde geçici depolama yerinden çıkarılması zorunlu olup, bu sürecin takibini yapma ve sistemin sağlıklı şekilde işlemlerini sağlama görevinin gümrük idaresine ait olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle, geçici depolanan eşyanın gümrük idaresince tesliminin, anılan Kanun hükümlerinin de uygulanmasını sağlamak

bakımından şart olduğu, esasen kanun koyucunun, eşyanın teslimi görevini gümrük idaresine tevdi etmesinin de bu hükümlerin uygulanmasını ve gümrük işlemlerinin hızlı, etkin, gereksiz yığılma ve tıkanmaları önleyici, kontrollü şekilde yürümesini temin amacına yönelik olduğu, bir diğer ifadeyle, eşyanın teslimini, salt eşya sahibi, taşıyıcı ve işletici kuruluş arasındaki hukuki ilişkiden ibaret kabul etmediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, geçici depolanan eşyanın gümrük idaresince tesliminin; eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş arasındaki özel hukuk ilişkisine müdahale olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

Ayrıca, geçici depolama yerlerinin, eşyanın henüz gümrükçe onaylanmış bir işlem ve kullanıma tabi tutulmadığı aşamada konulduğu yer iken, gümrük antrepolarının, eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem olan gümrük antrepo rejimine tâbi tutulması suretiyle geçici depolama yerinden çıkarılarak eşyanın konulduğu yer olduğu, 4458 sayılı Kanun'un 101. maddesi uyarınca gümrük antrepo rejimi altında eşyanın kalış süresinin sınırsız olduğu, dolayısıyla geçici depolama yerleri ile gümrük antrepoları arasında statü, tabi olunan kurallar, eşyanın kalış süresi gibi konularda önemli farklılıklar olduğu gözetildiğinde, geçici depolama yeri işleticisi ile gümrük antrepo işleticisinin hukuki durum ve sorumluluklarının da farklı olduğu ve geçici depolama yeri işleticisi ile eşya sahibi arasındaki hukuki ilişkinin, antrepo işleticisi ile eşya sahibi arasındaki hukuki ilişkiden ayırt edilmesi gerektiği de açıktır.

Bu itibarla, dayanağı 4458 sayılı Kanun'un lafzına ve amacına aykırı olan Gümrük Yönetmeliğinin dava konusu 94. maddesinde ve 130. maddesinin birinci fıkrasında hukuka uygunluk bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU :

Açıklanan nedenlerle;

1. 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik 94. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik 130. maddesinin birinci fıkrasının **İPTALİNE**,

2. Ayrıntısı aşağıda gösterilen toplam 1.076,80 TL yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine,

3. Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 40.000,00 TL vekâlet ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine,

4. Posta gideri avansından artan tutarın kararın kesinleşmesinden sonra resen davacıya iadesine,

5. Bu kararın tebliğini izleyen günden itibaren 30 (otuz) gün içinde **Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na temyiz yolu açık olmak üzere**, 30/04/2026 tarihinde oy çokluğuyla karar verildi.

YARGILAMA GİDERLERİ:

Başvuru Harcı :124,00 TL

Karar Harcı :168,30 TL

Vekaket Harcı :11,50 TL

YD Harcı : 133,00 TL

YD İtiraz Harcı :492,00 TL

Posta Gideri :148,00 TL

TOPLAM : 1.076,80 TL

(X)-KARŞI OY :

Dava, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik **94. maddesi** ile aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik **130. maddesinin birinci fıkrasının** iptaline karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

Gümrük Yönetmeliğinin dava konusu "**Çıkış İşlemleri**" başlıklı **94. maddesinde**, "**Gümrük işlemleri bitirilen ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde tamamlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde**

çıkış onayı verilen eşya; 130 uncu madde hükümleri çerçevesinde eşya sahibi, temsilcisi veya eşya sahibinin bu kapsamda vekalet verdiği diğer kişi tarafından geçici depolama yerinden çıkarılabilir." hükmüne; **"Eşyanın teslimi" başlıklı 130. maddesinin birinci fıkrasında, "Tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşya teslim edilebilir duruma gelir. Eşyanın teslimi; eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirilir."** kuralına yer verilmiştir.

Dava konusu maddelerin değişiklik yapılmasından önceki halinde, eşyanın teslimi hususunda konişmentonun bir nüshasının taşıyıcıya ibrazı ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde eşyaya ait vergilerin ödendiği veya kaldırıldığı veya teminata bağlandığının anlaşılması halinde gümrük idaresince teslimi öngörülmüş iken; yapılan dava konusu değişikliklerle, gümrük idaresi tarafından gümrük işlemlerinin bitirilmesi üzerine eşyanın teslim edilebilir duruma geldiği, eşyanın tamamen tesliminin ise eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine bırakıldığı görülmektedir.

Dolayısıyla, dava konusu değişikliklere göre de eşyanın teslimi için, tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi şartı bulunmakta olup, Gümrük Kanunu'nun 69. maddesinin gerekçesinde yer alan Devlet alacağı garanti altına alındıktan sonra eşyanın teslimine yönelik bulunan kanun koyucunun iradesinin, yani kanunun amacının dava konusu Yönetmelik kurallarında da gözetildiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca, gümrük mevzuatı ile gümrük idarelerinin görev ve sorumluluklarının zaman içerisindeki dönüşüm ve değişimi incelendiğinde; başlangıçta geçici depolama yeri ve gümrük antrepo işleticisi olan gümrük idarelerinin zamanla ticaret hacminin ve buna bağlı olarak gümrük işlemlerinin artması nedeniyle bu alandan kısmen çekilerek geçici depolama ve antrepo işletme faaliyetini kamu hukuku ve/veya özel hukuk kişilerine devrettiği, bununla birlikte gümrük işlemlerinin mevzuata uygunluğunu ve kamu alacağının güvenliğini sağlamaya yönelik gümrük gözetim ve denetim faaliyetlerini yoğunlaştırdığı anlaşılmaktadır. Nitekim, Türkiye-AB Ortaklık Konseyinin [1/95 sayılı](#) Kararı gereği gümrük işlemlerini basitleştirmek ve gümrük mevzuatını AB mevzuatı ile uyumlu hale getirmek için gümrük idaresinin görev sınırlarının yeniden çizildiği, bu amaçla Gümrük Yönetmeliğinde eşyanın teslimine yönelik gerekli güncellemelerin yapıldığı, eşyanın tesliminde aranan ordino (yük teslim talimat formu) belgesinin yürürlükten kaldırıldığı, gümrük idaresinin antrepo işleticisi olmaktan çıkıp eşyanın gümrüklenmesi ile ilgili konularda kendisini sınırladığı görülmektedir. Bu nedenle, Daire kararında atıfta bulunulan 4458 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerinde yer alan *"gümrük idaresince teslim"*e yönelik kuralların da aktarılan hukuki ve fiili süreçle birlikte değerlendirilmesi, bir diğer ifadeyle amaçsal yorum yapılarak *"gümrük idaresi tarafından bizzat teslim"* şeklinde değil, *"gümrük idaresinin denetim ve gözetiminde teslim"* şeklinde anlaşılması gerektiği, bu çerçevede yapılan değerlendirmede, dava konusu kuralların, yukarıda ifade edildiği üzere, gerekli vergilerin ödenmesini ve eşyanın tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesini zorunlu kılarak gümrük idaresinin bahse konu gözetim ve denetim görevini tamamlamasından sonra eşyanın teslimini öngörmesi karşısında, kurallarda hukuka ve dayanağı mevzuata aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Diğer taraftan, geçici depolama yeri ya da antrepo işleticisi sıfatını haiz olmayan gümrük idaresinin görev ve yetkisinin gümrük yükümlülüğünün ifası gibi gümrük işlemlerinin mevzuata uygun şekilde tamamlanmasından (eşyanın teslim edilebilir hale gelmesi için gerekli sürecin takip ve sonuçlandırılmasından) ibaret olduğu, bu aşamadan sonra eşyanın tesliminin, geçici depolama yeri işleticisi, eşya sahibi, taşıyıcı arasındaki özel hukuk ilişkisine (örneğin, taşıyıcı ya da eşya sahibi ile işletici arasındaki sözleşmeye konu bedelin ödenmesine) bağlı bulunduğu, gümrük idaresinin bu ilişkiye müdahale etmesinin sözleşme hürriyetine ya da mülkiyet hakkına yönelik ihlallere neden olabileceği ve yeni hukuki sorunlar (örneğin, ücretini tahsil edemeyen işleticinin hapis hakkını kullanamaması vb.) doğurabileceği de açıktır.

Bu itibarla, eşyanın tesliminin gümrük idaresinin değil geçici depolama yeri işleticisinin sorumluluğunda olduğu, gümrük vergileri ödenerek veya teminata bağlanarak gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşyanın teslim edilebilir duruma gelmesi üzerine eşyanın tesliminin eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre yapılmasını öngören dava konusu kurallarda hukuka aykırılık bulunmadığı kanaatine ulaşıldığından, davanın reddine karar verilmesi gerektiği

oyu ile çoğunluk kararına katılmıyoruz.

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE

Esas No : 2022/4910

Karar No : 2026/2660

DAVACI : ...

DAVALI : ...Ticaret Bakanlığı / ANKARA

VEKİLİ : ...

DAVANIN KONUSU : Davacı tarafından, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik **94. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik 130. maddesinin birinci fıkrasının iptali** istenilmektedir.

DAVACININ İDDİALARI : Davacı tarafından, dava konusu değişiklikler ile taşıyıcı ve işletici kuruluşların eşya sahibi karşısında kamu gücünü kullanarak belirleyici olma avantajına sahip hale geldiği, eşya sahiplerine zarar verdiğinden kamu yararı olmadığı, idarenin 20 yıl sonra Yönetmelikte böyle bir değişiklik yapmasının sebebini açıklaması gerektiği, özel hukukta irade serbestisinin olduğu, idarenin yetkisi ve görevi olmadığını düşündüğü bir hususta anılan durumun özel hukuk konusu olduğu gerekçesiyle düzenleme yapmasının olağan olmadığı, işletici kuruluşlara işletme yetkisinin Bakanlıkça verildiği, eşyanın hangi gümrük idaresine alınacağına da varış gümrük idaresinin karar verdiği, eşya sahibinin hangi ambara alınacağını bilmediği bir taşıma işinde işletici ile sözleşme yapma imkanı olmadığı, Gümrük Kanunu uyarınca eşyanın teslim yükümlüsünün gümrük idaresi olduğu, gümrüklü sahalarda düzenleme yapma görevinin Ticaret Bakanlığında olduğu, düzenlemenin eşya sahipleri yönünden telafisi imkansız maddi zararlara yol açacağı ileri sürülmektedir.

DAVALININ SAVUNMASI : Davalı idare tarafından, davacının güncel bir menfaatinin bulunmadığı, eşyanın tesliminin gümrük idaresinin sorumluluğunda olmadığı,

Türkiye-AB Ortaklık Konseyinin 1/95 sayılı Kararı gereği gümrük işlemlerini basitleştirmek ve gümrük mevzuatını AB mevzuatı ile uyumlu hale getirmek için gümrük idaresinin görev sınırlarının yeniden çizildiği, bu amaçla Gümrük Yönetmeliğinde eşyanın teslimine yönelik gerekli güncellemelerin yapıldığı, eşyanın tesliminde aranan ordino (yük teslim talimat formu) belgesinin yürürlükten kaldırıldığı, gümrük idaresinin antrepo işleticisi olmaktan çıkıp eşyanın gümrüklenmesi ile ilgili konularda kendisini sınırladığı, eşyanın tesliminin gümrük işlemlerinin bitirilmesi tanımıyla yer almadığı, özel hukuk alanına giren bir uygulama olduğu, Kanunda eşya teslimine ilişkin hükümlerin yer almasının doğal olduğu, çünkü halen gümrük idaresinin işlettiği geçici depolama yerlerinin de bulunduğu, düzenlemelerin usule ve hukuka uygun olduğu savunulmaktadır.

DANIŞTAY TETKİK HAKİMİ : ...

DÜŞÜNCESİ :.Davanın reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

DANIŞTAY SAVCISI : ...

DÜŞÜNCESİ : Dava, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik 94. maddesi ile 3. maddesi ile değişik 130. maddesinin birinci fıkrasının iptali istemiyle açılmıştır.

Dava konusu 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesinde "*Aynı Yönetmeliğin 94 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.*

Çıkış işlemleri

MADDE 94- (1) Gümrük işlemleri bitirilen ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde tamamlandığının

anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilen eşya; 130 uncu madde hükümleri çerçevesinde eşya sahibi, temsilcisi veya eşya sahibinin bu kapsamda vekalet verdiği diğer kişi tarafından geçici depolama yerinden çıkarılabilir." kuralı,

3. maddesinde ise Aynı Yönetmeliğin 130 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(1) Tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşya teslim edilebilir duruma gelir. Eşyanın teslimi; eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirilir." kuralı yer almıştır.

Anayasa'nın 124. maddesinde, Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceği hükmüne yer verilmiştir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun "Eşyanın Geçici Depolanması" başlıklı 47. maddesinde, *"Eşya, gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar geçici depolanan eşya statüsünde bulunur ve bu şekilde adlandırılır."* hükmüne; 48. maddesinin birinci fıkrasında, *"Geçici depolanan eşya, sadece gümrük idarelerinin uygun gördüğü yerlerde ve bu idarelerin belirlediği koşullarda depolanabilir."* hükmüne; **ikinci fıkrasında, "Gümrük idareleri, geçici depolanan eşya için 183 üncü veya 184 üncü madde hükümlerine göre tahakkuk edebilecek gümrük vergilerinin ödenmesini sağlamak üzere eşya sahibinden teminat isteyebilir." hükmüne; **69. maddesinin birinci fıkrasında, "Eşyanın ilgili rejime tabi tutulma şartlarının yerine getirilmesi ve eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması kaydıyla, gümrük idareleri, tescilden sonra beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya belli hallerde kontrol etmeksizin, eşyayı teslim ederler. Ancak, beyannamenin incelenmesinin makul bir süre içinde tamamlanamadığı ve bu inceleme sırasında eşyanın hazır bulundurulmasına gerek olmadığı hallerde de eşya teslim edilir.****

Yasaklama veya kısıtlamaya tabi olması nedeniyle teslimine imkan bulunmayan eşyanın tabi olacağı işlemlere ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir." hükmüne; üçüncü fıkrasında, **"Beyannamenin tescilinin bir gümrük yükümlülüğü doğurması halinde, gümrük vergileri ödenmedikçe veya teminata bağlanmadıkça beyanname kapsamı eşya teslim edilemez. Ancak, bu hüküm kısmi muafiyete tabi geçici ithalat rejimine uygulanamaz." hükmüne; dördüncü fıkrasında, **"Beyan edilen gümrük rejimi hükümlerine göre teminat istenmesi halinde, söz konusu teminat alınmadan eşya teslim edilemez." hükmüne yer verilmiştir.****

Anılan hükümler uyarınca, eşyanın ilgili rejime tabi tutulma şartlarının yerine getirilmesi ve eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması kaydıyla eşyanın gümrük idareleri tarafından, tescilden sonra beyannamedeki bilgileri kontrol edilerek veya belli hallerde kontrol edilmeksizin, gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması üzerine tesliminin yapılacağı öngörülmüştür.

Dava konusu düzenleme ile ise eşyanın teslimi işletici kuruluşa bırakılmakta ve eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş arasında sözleşme yapılması zorunlu kılınmaktadır.

Bu haliyle Kanun'da eşyanın gümrük idarelerince teslimi dışında başkaca kişiler tarafından teslim edileceğine dair bir hükme yer verilmediği gibi eşyanın teslimi için işletici kuruluş ile sözleşme yapma zorunluluğu bulunmadığından, dava konusu düzenlemelerde üst hukuk normlarına ve hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu düzenlemelerin iptali gerektiği, düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onuncu Dairesince, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü:

MADDİ OLAY VE HUKUKİ SÜREÇ :

Bakılan dava, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik **94. maddesi ile** aynı Yönetmeliğin 3.

maddesi ile değişik **130. maddesinin birinci fıkrasının** iptaline karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

İNCELEME VE GEREKÇE:

ESAS YÖNÜNDEN:

İlgili Mevzuat:

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun **1. maddesinde**, bu Kanun'un amacının Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine giren ve çıkan eşyaya ve taşıt araçlarına uygulanacak gümrük kurallarını belirlemek olduğu; **3. maddesinde**, "**Gümrük idaresi veya idareleri**" deyiminin, gümrük mevzuatında belirtilen işlemlerin kısmen veya tamamen yerine getirildiği merkez veya taşra teşkilatındaki hiyerarşik yönetim birimlerinin tamamını; "**Gümrük gözetimi**" deyiminin, gümrük mevzuatına ve gereken hallerde gümrük gözetimi altındaki eşyaya uygulanacak diğer hükümlere uyulmasını sağlamak üzere gümrük idareleri tarafından genel olarak uygulanan işlemleri; "**Gümrük kontrolü**" deyiminin, Türkiye Gümrük Bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, nakil ve nihai kullanımını ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın durumunu düzenleyen gümrük mevzuatı ve diğer mevzuatın doğru uygulanmasını sağlamak için gümrük idareleri tarafından yürütülen; eşyanın muayenesi, beyanname verileri ile elektronik veya yazılı belgelerin varlığının ve gerçekliğinin doğrulanması, işletmelerin hesap ve diğer kayıtlarının incelenmesi, taşıma araçlarının kontrolü, bagajların ve kişilerin yanlarında ya da üstlerinde taşıdıkları diğer eşyanın kontrolü ile resmi araştırmalar ve diğer benzeri uygulamaları; "**Eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması**" deyiminin, eşyanın, bir gümrük rejimine tabi tutulmasını, bir serbest bölgeye girmesini, Türkiye Gümrük Bölgesi dışına yeniden ihracını, imhasını ve gümrüğe terk edilmesini; "**Eşyanın teslimi**" deyiminin ise, eşyanın tabi tutulduğu gümrük rejimi ile öngörülen amaçlar doğrultusunda **gümrük idareleri tarafından** ilgisine teslimini ifade edeceği kural altına alınmıştır.

Aynı Kanun'un "**Eşyanın Gümrüğe Sunulması**" başlıklı Üçüncü Bölümünde yer alan;

39. maddesinde, "**Türkiye Gümrük Bölgesinin kara suları veya hava sahasından durmaksızın geçen taşıt araçları ile taşınan eşya hariç olmak üzere, Türkiye Gümrük Bölgesine gelen eşya, getiren kişi ya da duruma göre eşyanın gelişinden sonra taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunulur. Gümrüğe sunan kişi, eşyayı daha önce ibraz olunan özet beyan ya da gümrük beyannamesi ile ilişkilendirir.**" hükmüne;

40. maddesinde, "**Müsteşarlık;**

a) Yolcu beraberinde getirilecek,

b) Gümrüğe sunulmaksızın bir gümrük rejimine tabi tutulabilecek,

Eşya hakkında, 39 uncu madde hükümleri dışında özel düzenlemeler yapabilir." hükmüne;

"Gümrüğe Sunulan Eşyanın Boşaltılması" başlıklı Dördüncü Bölümünde yer alan;

45. maddesinde, "**1. Eşya bulunduğu taşıt araçlarından gümrük idarelerinin belirledikleri veya uygun gördükleri yerlerde söz konusu idarelerin izni ile boşaltılabilir veya aktarılabilir.**

Ancak, eşyanın tamamen veya kısmen acilen boşaltılmasını gerektiren kaçınılmaz bir tehlikenin varlığı durumunda bu izin aranmaz. Bu gibi durumlarda en yakın gümrük idaresi derhal haberdar edilir.

2. Gümrük idareleri, eşyanın ve bulunduğu taşıma araçlarının muayenesi amacıyla gerektiğinde eşyanın boşaltılmasını ve kapların açılmasını isteyebilir.

3. Eşya konulduğu ilk yerden gümrük idarelerinin izni olmaksızın kaldırılamaz." hükmüne;

"Gümrüğe Sunulan Eşyaya Gümrükçe Onaylanmış Bir İşlem veya Kullanım Belirlenmesi Zorunluluğu" başlıklı Beşinci Bölümünde yer alan;

46. maddesinde, "**1. Gümrüğe sunulan eşyaya, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilir.**

2. Özet beyan kapsamındaki eşyaya, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım belirlenerek, buna ilişkin işlemler;

a) Denizyolu ile gelen eşya için, özet beyan verildiği tarihten itibaren kırkbeş gün,

b) Diğer bir yolla gelen eşya için, özet beyanın verildiği tarihten itibaren yirmi gün, içinde tamamlanır.

3. Şartlar gerektirdiği takdirde, Müsteşarlık 2 nci fıkrada ve 48 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sürelerden daha kısa bir süre saptayabilir veya bu sürelerin uzatılmasına izin verebilir. Ancak, gerçek ihtiyaçları aşan süre uzatımı yapılamaz." hükmüne;

"Eşyanın Geçici Depolanması" başlıklı Alıncı Bölümünde yer alan;

47. maddesinde, "Eşya, gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar geçici depolanan eşya statüsünde bulunur ve bu şekilde adlandırılır." hükmüne;

48. maddesinde, "Geçici depolanan eşya, sadece gümrük idarelerinin uygun gördüğü yerlerde ve bu idarelerin belirlediği koşullarda depolanabilir.

Gümrük idareleri, geçici depolanan eşya için 183 üncü veya 184 üncü madde hükümlerine göre tahakkuk edebilecek gümrük vergilerinin ödenmesini sağlamak üzere eşya sahibinden teminat isteyebilir." hükmüne;

50. maddesinde, "1. 46 ncı maddeye göre belirlenmiş süreler ile 48 inci maddenin 2 nci fıkrasında belirtilen süre içinde kendilerine gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayini için gerekli işlemlere başlanmamış eşya, herhangi bir adli veya idari takibata konu olmaması halinde, 177 ila 180 inci madde hükümlerine göre tasfiye edilir." hükmüne;

"Eşyanın Bir Gümrük Rejimine Tabi Tutulması" başlıklı Birinci Ayrımında yer alan 69. maddesinde, "1. Eşyanın ilgili rejime tabi tutulma şartlarının yerine getirilmesi ve eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması kaydıyla, gümrük idareleri, tescilden sonra beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya belli hallerde kontrol etmeksizin, eşyayı teslim ederler. Ancak, beyannamenin incelenmesinin makul bir süre içinde tamamlanamadığı ve bu inceleme sırasında eşyanın hazır bulundurulmasına gerek olmadığı hallerde de eşya teslim edilir.

Yasaklama veya kısıtlamaya tabi olması nedeniyle teslimine imkan bulunmayan eşyanın tabi olacağı işlemlere ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

...

3. **Beyannamenin tescilinin bir gümrük yükümlülüğü doğurması halinde, gümrük vergileri ödenmedikçe veya teminata bağlanmadıkça beyanname kapsamı eşya teslim edilemez. Ancak, bu hüküm kısmi muafiyete tabi geçici ithalat rejimine uygulanamaz.**

4. **Beyan edilen gümrük rejimi hükümlerine göre teminat istenmesi halinde, söz konusu teminat alınmadan eşya teslim edilemez."** hükmüne yer verilmiştir.

4458 sayılı Kanun'a dayanılarak çıkarılan Gümrük Yönetmeliği'nin **"Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde, "Gümrük işlemlerinin bitirilmesi"** deyiminin, eşyaya ait vergilerin ödenmesini veya kaldırılmasını veya teminata bağlanmasını veya beyannamenin iptal edilmesini veya eşyanın gümrüğe terk edilmesini veya imhasını veya müsadere edilmesini ifade edeceği düzenlenmiş olup, **dava konusu değişiklik sonrası "Çıkış İşlemleri" başlıklı 94. maddesinde, "Gümrük işlemleri bitirilen ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde tamamlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilen eşya; 130 uncu madde hükümleri çerçevesinde eşya sahibi, temsilcisi veya eşya sahibinin bu kapsamda vekalet verdiği diğer kişi tarafından geçici depolama yerinden çıkarılabilir."** hükmüne; **"Eşyanın teslimi" başlıklı 130. maddesinin birinci fıkrasında, "Tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşya teslim edilebilir duruma gelir. Eşyanın teslimi; eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirilir."** kuralına yer verilmiştir.

Öte yandan, **Yönetmeliğin dava konusu konusu değişikliktan önceki haliyle 94. maddesinde, gümrük işlemlerinin sistem üzerinde tamamlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilerek eşya sahibinin, temsilcisinin veya eşya sahibi tarafından eşyayı teslim almak için vekalet verilmiş diğer kişilerin eşyayı geçici depolama yerinden çıkarmasına izin verileceği; 130. maddesinin birinci**

fıkrasında ise, eşyanın, boşaltma yerinde konşimentoda teslim edileceği gösterilen ve bir nüshasını taşıyan kimseye ve eğer konşimento emre muharrer ise ciro ile devralmış şahsa teslim olunacağı, bu kimselerin eşyayı almak için lazım gelen vasıfları haiz sayılacağı, ancak konşimento ibrazı esas olmakla birlikte, konşimentosu ibraz edilemeyen petrol ve türevlerinin, eşyanın taşıyıcısı veya temsilcisi tarafından eşyanın alıcısı olarak gösterilen onaylanmış kişi statü belgesi sahiplerinin, konşimentodaki eşya bilgilerini içeren ve konşimentonun en geç doksan gün içinde ibraz edileceğine dair verecekleri taahhünameye istinaden konşimento ibrazından önce alıcıya teslim edilebileceği kural altına alınmıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME :

Anayasa'nın 124. maddesinde, Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceği hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre, idari teşkilat yapısı içinde yer alan Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, görev alanlarına ilişkin olarak ve yönetmelik, yönerge, tebliğ, genelge ve talimat gibi çeşitli adlar altında düzenleme yapabilmektedirler.

Bu düzenlemeler arasında uyulması gereken "*normlar hiyerarşisi*" kuramına göre, hukuk düzeni, farklı kademede yer alan Anayasa, kanun, yönetmelik ve diğer düzenleyici işlemlerden oluşan birçok normu içermekte ve her norm geçerliliğini bir üst basamakta yer alan normdan almaktadır. Normlar hiyerarşisine göre kanundan sonra gelen yönetmelik, genelge, tebliğ, talimat gibi düzenlemelerin ancak kanunda verilmiş olan hakkın kullanılmasının açıklanması ile ilgili olacağı, bu metinlerde kanun ile verilmiş olan hakkı genişletici veya daraltıcı mahiyette hükümlere yer verilemeyeceği hukukun genel ilkelerindendir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi (Türkiye Gümrük Bölgesi / Gümrük Bölgesi), Türkiye Cumhuriyeti topraklarını, Türkiye kara suları, iç suları ve hava sahasını kapsamakta olup; Türkiye Gümrük Bölgesine gelen ve gümrüğe sunulan eşyaya, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilmesi gerekmektedir. Eşya, gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar "*geçici depolanan eşya*" statüsünde bulunmakta ve bu şekilde adlandırılmaktadır. Geçici depolanan eşya, sadece gümrük idarelerinin uygun gördüğü yerlerde ve bu idarelerin belirlediği koşullarda depolanabilmekte olup "*geçici depolama yerleri*" olarak adlandırılan bu yerler, geçici depolanan eşyanın her türlü dış etken ve müdahalelerden korunmasını sağlayacak şekilde yapılmış ve taşıtların durduğu, yanaştığı veya indiği yerlerdeki ambar, depo, ardiye veya hangar gibi yerlerdir. Geçici depolanan eşyanın, 4458 sayılı Kanun'un 46. ve 48. maddelerinde öngörülen süreler içerisinde gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması (gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanımın tayin edilip gerekli işlemlerin tamamlanması) gerekmekte olup, bu işlemlerin tamamlanmasıyla eşya, geçici depolanan eşya statüsünden çıkmakta ve tabi tutulduğu gümrük rejimi ile öngörülen amaçlar doğrultusunda teslim hazırlanmaktadır.

Gümrük Yönetmeliğinin dava konusu maddelerinde değişiklik yapılmadan önce, eşyanın boşaltma yerinde konşimentoda teslim edileceği gösterilen ve bir nüshasını taşıyan kimseye ve eğer konşimento emre muharrer ise ciro ile devralmış şahsa teslim olunacağı ve alıcının konşimentonun bir nüshasını taşıyana ya da temsilcisine ibrazı halinde eşyayı almak için lazım gelen vasıfları haiz sayılacağı, gümrük işlemlerinin sistem üzerinde eşyaya ait vergilerin ödendiği veya kaldırıldığı veya teminata bağlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilerek eşya sahibinin ya da temsilcisinin eşyayı geçici

depolama yerinden çıkarmasına izin verileceği düzenlenmiş iken; dava konusu değişik maddelerinde, tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşyanın sadece teslim edilebilir duruma geldiği ve bu halde bilgisayar sisteminde çıkış onayının verildiği, teslim edilebilir duruma geldiği anlaşılan eşyanın tesliminin ise ancak eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirileceği ve geçici depolama yerinden çıkarılabileceği öngörülmüştür.

Başka bir anlatımla, dava konusu maddelerin değişiklik yapılmasından önceki halinde, eşyanın teslimi hususunda konşimentonun bir nüshasının taşıyıcıya ibrazı ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde eşyaya ait vergilerin ödendiği veya kaldırıldığı veya teminata bağlandığının anlaşılması halinde **eşyanın gümrük idaresince teslimi öngörülmüş iken**; yapılan dava konusu değişikliklerle, gümrük idaresi tarafından gümrük

işlemlerinin bitirilmesi üzerine eşyanın teslim edilebilir duruma geldiğinin belirtildiği, dolayısıyla gümrük idaresinin görevinin bu aşamada sona erdiğinin kabul edildiği, **eşyanın tesliminin ise eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine bırakıldığı** anlaşılmaktadır.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun, eşyanın teslimi hususunda düzenlemeler içeren ve yukarıda yer verilen hükümlerine göre, eşyanın ilgili rejime tabi tutulma şartlarının yerine getirilmesi ve eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması kaydıyla eşyanın **gümrük idareleri tarafından**, tescilden sonra beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya belli hallerde kontrol etmeksizin, gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması üzerine **tesliminin yapılacağı öngörülmüştür**. Dolayısıyla, eşyanın gümrük idarelerince teslimi dışında ne şekilde ya da başkaca kişiler tarafından teslim edileceğine ilişkin Kanun'da istisnai bir hükme de yer verilmediğinden Yönetmeliğin dava konusu maddeleriyle eşyanın tesliminin eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine bırakılması yasal düzenlemeyi aşar nitelikte bulunmaktadır.

Nitekim, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 69. maddesinin gerekçesinde; *"Maddede eşyanın teslimine ilişkin hükümler yer almaktadır. Buna göre, **gümrük idarelerinin** beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya kontrol etmeksizin, beyannamenin tescilinden ve eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin ödenmesine veya garanti altına alınmasından sonra eşyayı teslim edecekleri belirtilmiştir. Ancak, eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması ve ilgili rejime ait koşulların yerine getirilmesi, eşyanın teslimi için gerekli görülmüştür.*

Bir gümrük beyannamesinin tescilinin gümrük yükümlülüğü doğurması halinde, gümrük vergileri ödenmeden veya teminat altına alınmadan, beyan kapsamı eşyanın teslim edilemeyeceği bu madde ile hüküm altına alınmıştır. Böylece, devlet alacağı garanti altına alındıktan sonra eşyanın teslimi sağlanmaktadır." ifadelerine yer verilmiştir.

Diğer taraftan; 4458 sayılı Kanun'un 46. ve 48. maddelerinde gümrüğe sunulan eşyaya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanımın tayin edilip bu işlemlerin tamamlanması için azami süreler belirlendiğinden ve aynı Kanun'un 50. maddesi uyarınca bu süreler içinde kendilerine gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayini için gerekli işlemlere başlanmamış eşya -kural olarak- tasfiye edileceğinden, eşyanın geçici depolama yerinde (gümrük ambarında) kalma süresi de 46. ve 48. maddelerde belirlenen sürelerle sınırlı bulunmaktadır. Dolayısıyla, geçici depolanan eşyanın, *"gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma"* ya da *"tasfiyeye"* tabi tutulması suretiyle anılan Kanun hükümleriyle tayin edilen sürelerde geçici depolama yerinden çıkarılması zorunlu olup, bu sürecin takibini yapma ve sistemin sağlıklı şekilde işlemlerini sağlama görevinin gümrük idaresine ait olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle, geçici depolanan eşyanın gümrük idaresince tesliminin, anılan Kanun hükümlerinin de uygulanmasını sağlamak bakımından şart olduğu, esasen kanun koyucunun, eşyanın teslimi görevini gümrük idaresine tevdi etmesinin de bu hükümlerin uygulanmasını ve gümrük işlemlerinin hızlı, etkin, gereksiz yığılma ve tıkanmaları önleyici, kontrollü şekilde yürümesini temin amacına yönelik olduğu, bir diğer ifadeyle, eşyanın teslimini, salt eşya sahibi, taşıyıcı ve işletici kuruluş arasındaki hukuki ilişkiden ibaret kabul etmediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, geçici depolanan eşyanın gümrük idaresince tesliminin; eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş arasındaki özel hukuk ilişkisine müdahale olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

Ayrıca, geçici depolama yerlerinin, eşyanın henüz gümrükçe onaylanmış bir işlem ve kullanıma tabi tutulmadığı aşamada konulduğu yer iken, gümrük antrepolarının, eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem olan gümrük antrepo rejimine tâbi tutulması suretiyle geçici depolama yerinden çıkarılarak eşyanın konulduğu yer olduğu, 4458 sayılı Kanun'un 101. maddesi uyarınca gümrük antrepo rejimi altında eşyanın kalış süresinin sınırsız olduğu, dolayısıyla geçici depolama yerleri ile gümrük antrepoları arasında statü, tabi olunan kurallar, eşyanın kalış süresi gibi konularda önemli farklılıklar olduğu gözetildiğinde, geçici depolama yeri işleticisi ile gümrük antrepo işleticisinin hukuki durum ve sorumluluklarının da farklı olduğu ve geçici depolama yeri işleticisi ile eşya sahibi arasındaki hukuki ilişkinin, antrepo işleticisi ile eşya sahibi arasındaki hukuki ilişkiden ayırt edilmesi gerektiği de açıktır.

Bu itibarla, dayanağı 4458 sayılı Kanun'un lafzına ve amacına aykırı olan Gümrük Yönetmeliğinin dava konusu 94. maddesinde ve 130. maddesinin birinci fıkrasında hukuka uygunluk bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU :

Açıklanan nedenlerle;

1. 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik 94. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik 130. maddesinin birinci fıkrasının **İPTALİNE**,

2. Ayrıntısı aşağıda gösterilen toplam 1.045,30 TL yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine,

3. Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 40.000,00 TL vekâlet ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine,

4. Posta gideri avansından artan tutarın kararın kesinleşmesinden sonra resen davacıya iadesine,

5. Bu kararın tebliğini izleyen günden itibaren 30 (otuz) gün içinde **Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na temyiz yolu açık olmak üzere**, 30/04/2026 tarihinde oy çokluğuyla karar verildi.

YARGILAMA GİDERLERİ:

Başvuru Harcı	: 124,00 TL
Karar Harcı	: 168,30 TL
YD Harcı	: 133,00 TL
YD İtiraz Harcı	: 492,00 TL
Posta Gideri	: 128,00 TL
TOPLAM	: 1.045,30 TL

(X)-KARŞI OY :

Dava, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik **94. maddesi ile** aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik **130. maddesinin birinci fıkrasının** iptaline karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

Gümrük Yönetmeliğinin dava konusu **"Çıkış İşlemleri" başlıklı 94. maddesinde**, *"Gümrük işlemleri bitirilen ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde tamamlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilen eşya; 130 uncu madde hükümleri çerçevesinde eşya sahibi, temsilcisi veya eşya sahibinin bu kapsamda vekalet verdiği diğer kişi tarafından geçici depolama yerinden çıkarılabilir."* hükmüne; **"Eşyanın teslimi" başlıklı 130. maddesinin birinci fıkrasında**, *"Tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşya teslim edilebilir duruma gelir. Eşyanın teslimi; eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirilir."* kuralına yer verilmiştir.

Dava konusu maddelerin değişiklik yapılmasından önceki halinde, eşyanın teslimi hususunda konişmentonun bir nüshasının taşıyıcıya ibrazı ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde eşyaya ait vergilerin ödendiği veya kaldırıldığı veya teminata bağlandığının anlaşılması halinde gümrük idaresince teslimi öngörülmüş iken; yapılan dava konusu değişikliklerle, gümrük idaresi tarafından gümrük işlemlerinin bitirilmesi üzerine eşyanın teslim edilebilir duruma geldiği, eşyanın tamamen tesliminin ise eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine bırakıldığı görülmektedir.

Dolayısıyla, dava konusu değişikliklere göre de eşyanın teslimi için, tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi şartı bulunmakta olup, Gümrük Kanunu'nun 69. maddesinin gerekçesinde yer alan Devlet alacağı garanti altına alındıktan sonra eşyanın teslimine yönelik bulunan kanun koyucunun iradesinin, yani kanunun amacının dava konusu Yönetmelik kurallarında da gözetildiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca, gümrük mevzuatı ile gümrük idarelerinin görev ve sorumluluklarının zaman içerisindeki dönüşüm ve değişimi incelendiğinde; başlangıçta geçici depolama yeri ve gümrük antrepo işleticisi olan gümrük idarelerinin zamanla ticaret hacminin ve buna bağlı olarak gümrük işlemlerinin artması nedeniyle bu alandan kısmen çekilerek geçici depolama ve antrepo işletme faaliyetini kamu hukuku ve/veya özel hukuk

kişilerine devrettiği, bununla birlikte gümrük işlemlerinin mevzuata uygunluğunu ve kamu alacağının güvenliğini sağlamaya yönelik gümrük gözetim ve denetim faaliyetlerini yoğunlaştırdığı anlaşılmaktadır.

Nitekim, Türkiye-AB Ortaklık Konseyinin 1/95 sayılı Kararı gereği gümrük işlemlerini basitleştirmek ve gümrük mevzuatını AB mevzuatı ile uyumlu hale getirmek için gümrük idaresinin görev sınırlarının yeniden çizildiği, bu amaçla Gümrük Yönetmeliğinde eşyanın teslimine yönelik gerekli güncellemelerin yapıldığı, eşyanın tesliminde aranan ordino (yük teslim talimat formu) belgesinin yürürlükten kaldırıldığı, gümrük idaresinin antrepo işleticisi olmaktan çıkıp eşyanın gümrüklenmesi ile ilgili konularda kendisini sınırladığı görülmektedir. Bu nedenle, Daire kararında atıfta bulunulan 4458 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerinde yer alan "*gümrük idaresince teslim*"e yönelik kuralların da aktarılan hukuki ve fiili süreçle birlikte değerlendirilmesi, bir diğer ifadeyle amaçsal yorum yapılarak "*gümrük idaresi tarafından bizzat teslim*" şeklinde değil, "*gümrük idaresinin denetim ve gözetiminde teslim*" şeklinde anlaşılması gerektiği, bu çerçevede yapılan değerlendirmede, dava konusu kuralların, yukarıda ifade edildiği üzere, gerekli vergilerin ödenmesini ve eşyanın tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesini zorunlu kılarak gümrük idaresinin bahse konu gözetim ve denetim görevini tamamlamasından sonra eşyanın teslimini öngörmesi karşısında, kurallarda hukuka ve dayanağı mevzuata aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Diğer taraftan, geçici depolama yeri ya da antrepo işleticisi sıfatını haiz olmayan gümrük idaresinin görev ve yetkisinin gümrük yükümlülüğünün ifası gibi gümrük işlemlerinin mevzuata uygun şekilde tamamlanmasından (eşyanın teslim edilebilir hale gelmesi için gerekli sürecin takip ve sonuçlandırılmasından) ibaret olduğu, bu aşamadan sonra eşyanın tesliminin, geçici depolama yeri işleticisi, eşya sahibi, taşıyıcı arasındaki özel hukuk ilişkisine (örneğin, taşıyıcı ya da eşya sahibi ile işletici arasındaki sözleşmeye konu bedelin ödenmesine) bağlı bulunduğu, gümrük idaresinin bu ilişkiye müdahale etmesinin sözleşme hürriyetine ya da mülkiyet hakkına yönelik ihlallere neden olabileceği ve yeni hukuki sorunlar (örneğin, ücretini tahsil edemeyen işleticinin hapis hakkını kullanamaması vb.) doğurabileceği de açıktır.

Bu itibarla, eşyanın tesliminin gümrük idaresinin değil geçici depolama yeri işleticisinin sorumluluğunda olduğu, gümrük vergileri ödenerek veya teminata bağlanarak gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşyanın teslim edilebilir duruma gelmesi üzerine eşyanın tesliminin eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre yapılmasını öngören dava konusu kurallarda hukuka aykırılık bulunmadığı kanaatine ulaşıldığından, davanın reddine karar verilmesi gerektiği oyu ile çoğunluk kararına katılmıyoruz.

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE

Esas No : 2022/3835

Karar No : 2026/2658

DAVACI :

VEKİLİ :Ticaret Bakanlığı / ANKARA

DAVALI :

VEKİLİ :

DAVANIN KONUSU : Davacı tarafından, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik **94. maddesi ile** aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik **130. maddesinin birinci fıkrasının** iptaline karar verilmesi istenilmektedir.

DAVACININ İDDİALARI : Dava konusu düzenleme ile konşimentonun (taşıma senedinin) alıcı nüshasına sahip olunmasının yeterli görülmediği gibi eşyanın teslim edileceği yolundaki hükmün "*eşya teslim edilebilir duruma gelir*" haline dönüştürüldüğü, eşyanın teslimi hususunun açıkça Gümrük Kanunu'nda tanımlandığı, gümrük idaresinin gümrüklü geçici depolama yerlerinde emanetine aldığı eşyanın teslimine ilişkin usullerin de Kanun'da düzenlendiği, Kanun gereği eşyanın teslim yükümlülüğü gümrük idaresine ait iken Yönetmelikte yapılan değişiklikle taşıyıcının ve geçici depolama işletmesinin keyfine bırakıldığı ve ayrıca bu kişilere hizmet bedeli ödenmesinin önünün açıldığı, Yönetmelik değişiklikleri ile Gümrük Kanunu'na ve ruhuna aykırı olacak şekilde eşyanın tesliminin gümrük işlemleriyle ilgisi olmadığı halde düzenlenmeye çalışıldığı, Kanun'a açıkça aykırı olduğu, bu değişiklikler ile sanayicilere ve ithalatçılara ilave masraf getirildiği, anılan masrafların aynı zamanda tüketicilere fiyat artışı olarak yansıtacağı, ülkemizin tedarik sorunlarını hızla çözüme kavuşturma adına eşyayı gümrükten çekmeye çalışan tüccar, sanayici ve vekillerinin, taşımacıların veya geçici depolama işletmecilerinin peşinden koşarak bunların eşya sahibi ile aralarında sözleşme olup olmadığını tespit etmeye çalışarak zaman kaybı yaşayacağı, böylece tedarik zincirinde sorunlar yaşanabileceği, işletici kuruluş denilen geçici depolama yerlerinin Gümrük Yönetmeliği'nin 512 ila 517. maddeleri uyarınca imtiyaz sözleşmesi ile tesis edildiği, eşyanın ambara konulup muhafazası ve ilgisine teslim edilmesinde gümrük idaresinin ifa yardımcısı konumunda olduğu, gümrük ambar memuru sorumluluğunda hareket eden söz konusu işletmelerin işletici kuruluş olarak gümrük idaresinin sorumluluğundan çıkarılmasının Kanuna aykırı olduğu, Kanun gereği malların tesliminden gümrük idaresinin sorumlu olduğu, eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş ve bunların temsilcileri arasında bir sözleşme bulunmadığı gibi kanuni zorunluluk nedeniyle sözleşme bulunmasının da gerekli olmadığı, taşıma sözleşmesinin üçüncü kişi yararına sözleşme olduğu, aynı zamanda taşıtan sıfatına sahip olmayan kişinin, taşıma sözleşmesi ile borç altına sokulamayacağı, başka bir anlatımla Türkiye'de yerleşik eşya sahibinin böyle bir sözleşmenin tarafı olmadığından eşyanın teslim alınması konusunda fiili ve hukuki bir imkansızlığın ortaya çıktığı, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1200. maddesinde navlun borçlusunun taşıtan olduğunun belirtildiği, işi başlatan olan gönderenin ve taşıyanın arasında yapılmış olan bir anlaşma ile üçüncü taraf olan alıcının sözleşmesiz olarak bir borca sokulamayacağı, Türkiye'ye gelen malın gümrük idaresinin denetiminde olan geçici depolama yerine teslim edilmek zorunda olduğu, alıcının bu duruma müdahalesinin mümkün olmadığı, yani gümrük idaresinden geçici depolama yeri imtiyazlı ruhsatı almış işletmeci ile pazarlık veya sözleşmesi, özgür seçiminin söz konusu olmadığı, mevzuatımız uyarınca malların teslimi için gerekli olan belgelerin, gümrük belgeleri ile ekindeki konşimento olduğu, Kanun'un açık hükmü uyarınca yüklerin teslim edilmesinin ancak konşimentonun ibrazı şartına bağlandığı, yapılan değişikliğin "*Ordino*" gibi konişmento dışında yasal olmayan belgelerin sunulmasına yönelik değişiklik olduğu, Türk Ticaret Kanununa göre, taşıyıcının eşyayı konşimentoyu kendisine ibraz edene teslim etme sorumluluğunun bulunduğu, gümrük idaresine teslim ile taşıyanın mal üzerindeki hakimiyetinin son bulduğu ve taşıma senedinden/konşimentodan doğan borcunu ifa ettiği, sözleşme serbestisi ilkesi gereğince taşıyıcı ile gönderici arasında uygulamada her zaman yazılı bir sözleşmenin yapılmadığı, mülkiyet hakkının ihlal edildiği ileri sürülmektedir.

DAVALININ SAVUNMASI : Davalı idare tarafından, **usul yönünden**, bakılan davanın

açılmasında davacının güncel bir menfaati ve taraf ehliyeti bulunmadığından davanın ehliyet yönünden reddine karar verilmesi gerektiği; **esas yönünden ise**, gümrük idaresinin görevinin gümrük iş ve işlemleriyle sınırlı olduğu, özel hukuk kişilerince işletilen geçici depolama yerlerinde eşyanın tesliminin gümrük işlemlerinden olmadığı görüşünün mevzuata da yansıtıldığı, Yönetmelik değişikliği ile eşyanın tesliminin özel hukuk alanına giren bir uygulama olduğunun ortaya konulduğu, Yönetmeliğin "*Tanımlar*" başlıklı 3. maddesinde, gümrük işlemlerin bitirilmesinin, eşyaya ait vergilerin ödenmesini veya kaldırılmasını veya teminata bağlanmasını veya beyannamenin iptal edilmesini veya eşyanın gümrüğe terk edilmesini veya imhasını veya müsadere edilmesini ifade ettiği, eşyanın tesliminin "*gümrük işlemlerinin bitirilmesi*" tanımında yer almadığı, davacının da belirttiği üzere Kanun'da açık bir şekilde eşyanın teslimine ilişkin hükümlerin bulunduğu, özel firmalara geçici depolama yeri açma ve işletme hakkı tanınmadan önce bu depoların gümrük idareleri tarafından işletilmekte olduğu, halen gümrük idareleri tarafından işletilen depoların mevcut olduğu, bu çerçevede eşyanın teslimine dair hükümlerin Gümrük Kanunu'nda yer alması ve halen yürürlükte olmasının doğal olduğu, nitekim gümrük idarelerince işletilen geçici depolama yerlerindeki eşyanın teslimine ilişkin iş ve işlemleri düzenleyen 25/06/2013 tarihli ve 28688 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tasfiye Yönetmeliğinin Gümrük Kanunu'ndan dayanak alınarak hazırlandığı, Gümrük Kanunu'nda yer alan hükümlere dayanılarak özel hukuk kişilerince açma ve işletme izin belgesi alınarak işletilen geçici depolama yerlerindeki eşyanın tesliminin gümrük idaresinin yükümlülüğünde olduğu şeklinde bir gerekçe ortaya koymanın yanıltıcı olduğu, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 218. maddesinde ordino ve ücretine ilişkin açık bir düzenleme bulunmadığı, gümrük idarelerinin gümrüklü sahalarda sorumluluklarının mevzuatta açık şekilde belirtildiği, Yönetmeliğin "*Gümrüklü sahaların gözetimi*" başlıklı 72/S maddesinde gümrük idarelerinin gümrük sahalarındaki gözetimi ve kontrolünün ne şekilde olduğunun belirtildiği, dava konusu Yönetmelik değişikliğinin Kanun'a aykırı olmadığı gibi Kanun'un uygulanmasındaki tereddütleri kaldırmak, uygulamaya açıklık getirmek ve yirmi yıldır devam eden "*gümrük iş ve işlemleriyle sınırlı olmak*" ilkesine hizmet etmek amacıyla yapıldığı, gümrük işlemlerinin sınırını çizmek, görev alanına girmeyen ifadeleri sadeleştirmek ve Kanunun uygulanmasına açıklık getirmenin Anayasa'nın 124. maddesinin gereği olduğu, Ticaret Kanunu gibi özel hukuk alanına isabet eden mevzuatta düzenlenen eşyanın sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş ve temsilcileri arasındaki ilişkilerin gümrük işlemleriyle ilgili olan Gümrük Yönetmeliği'nin ilgili maddesinden çıkarıldığı, dava konusu Yönetmelik değişikliği ile yeni bir kural koyulmadığı, yeni bir belge istenilmediği, vergi boyutu taşıyan bir değişiklik yapılmadığı, bahse konu eşyanın zaten ithalat vergileri ödenmiş serbest dolaşıma girmiş eşya olduğu savunulmaktadır.

DANIŞTAY TETKİK HAKİMİ : ...

DÜŞÜNCESİ :..Davanın reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

DANIŞTAY SAVCISI :

DÜŞÜNCESİ : Dava, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik 94. maddesi ile 3. maddesi ile değişik 130. maddesinin birinci fıkrasının iptali istemiyle açılmıştır.

Dava konusu 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesinde "*Aynı Yönetmeliğin 94 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.*

Çıkış işlemleri

MADDE 94- (1) Gümrük işlemleri bitirilen ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde tamamlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilen eşya; 130 uncu madde hükümleri çerçevesinde eşya sahibi, temsilcisi veya eşya sahibinin bu kapsamda vekalet verdiği diğer kişi tarafından geçici depolama yerinden çıkarılabilir." kuralı,

3.maddesinde ise Aynı Yönetmeliğin 130 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(1) Tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşya teslim edilebilir duruma gelir. Eşyanın teslimi; eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirilir." kuralı yer almıştır.

Anayasa'nın 124. maddesinde, Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceği hükmüne yer verilmiştir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun "Eşyanın Geçici Depolanması" başlıklı 47. maddesinde, "Eşya, gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar geçici depolanan eşya statüsünde bulunur ve bu şekilde adlandırılır." hükmüne; 48. maddesinin birinci fıkrasında, "Geçici depolanan eşya, sadece gümrük idarelerinin uygun gördüğü yerlerde ve bu idarelerin belirlediği koşullarda depolanabilir." hükmüne; **ikinci fıkrasında**, "Gümrük idareleri, geçici depolanan eşya için 183 üncü veya 184 üncü madde hükümlerine göre tahakkuk edebilecek gümrük vergilerinin ödenmesini sağlamak üzere eşya sahibinden teminat isteyebilir." hükmüne; **69. maddesinin birinci fıkrasında**, "Eşyanın ilgili rejime tabi tutulma şartlarının yerine getirilmesi ve eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması kaydıyla, gümrük idareleri, tescilden sonra beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya belli hallerde kontrol etmeksizin, eşyayı teslim ederler. Ancak, beyannamenin incelenmesinin makul bir süre içinde tamamlanamadığı ve bu inceleme sırasında eşyanın hazır bulundurulmasına gerek olmadığı hallerde de eşya teslim edilir.

Yasaklama veya kısıtlamaya tabi olması nedeniyle teslimine imkan bulunmayan eşyanın tabi olacağı işlemlere ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir." hükmüne; üçüncü fıkrasında, "**Beyannamenin tescilinin bir gümrük yükümlülüğü doğurması halinde, gümrük vergileri ödenmedikçe veya teminata bağlanmadıkça beyanname kapsamı eşya teslim edilemez. Ancak, bu hüküm kısmi muafiyete tabi geçici ithalat rejimine uygulanamaz.**" hükmüne; dördüncü fıkrasında, "**Beyan edilen gümrük rejimi hükümlerine göre teminat istenmesi halinde, söz konusu teminat alınmadan eşya teslim edilemez.**" hükmüne yer verilmiştir.

Anılan hükümler uyarınca, eşyanın ilgili rejime tabi tutulma şartlarının yerine getirilmesi ve eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması kaydıyla eşyanın gümrük idareleri tarafından, tescilden sonra beyannamedeki bilgileri kontrol edilerek veya belli hallerde kontrol edilmeksizin, gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması üzerine tesliminin yapılacağı öngörülmüştür.

Dava konusu düzenleme ile ise eşyanın teslimi işletici kuruluşa bırakılmakta ve eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş arasında sözleşme yapılması zorunlu kılınmaktadır.

Bu haliyle Kanun'da eşyanın gümrük idarelerince teslimi dışında başkaca kişiler tarafından teslim edileceğine dair bir hükme yer verilmediği gibi eşyanın teslimi için işletici kuruluş ile sözleşme yapma zorunluluğu bulunmadığından, dava konusu düzenlemelerde üst hukuk normlarına ve hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu düzenlemelerin iptali gerektiği, düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onuncu Dairesince, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü:

MADDİ OLAY VE HUKUKİ SÜRECİ :

Bakılan dava, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik **94. maddesi ile** aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik **130. maddesinin birinci fıkrasının** iptaline karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

İNCELEME VE GEREKÇE:

USUL YÖNÜNDEN:

Davalı idarenin ehliyet itirazının incelenmesi:

Davalı idare tarafından sunulan savunma dilekçesinde; davacının dava konusu düzenlemelerin iptali istemi yönünden güncel bir menfaati ve taraf ehliyetinin bulunmadığından davanın ehliyet yönünden reddine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüş ise de, Dairemizin 04/07/2022 tarihli ara kararına istinaden davacı tarafından dosyaya sunulan bilgi ve belgelerden (gümrük beyannameleri, ithalat listeleri vb.) davacının işgal

ettiği ticari işi nedeniyle yurt dışından mal ithal ettiği, ithalat işlemleri kapsamında gümrük işlemlerine tabi tutulduğu anlaşıldığından, davacının dava konusu düzenlemeler ile arasında menfaat ilişkisinin, dolayısıyla subjektif dava ehliyetinin bulunduğu sonucuna varılmış olup, davalı idarenin anılan itirazı yerinde görülmemiştir.

ESAS YÖNÜNDEN:

İlgili Mevzuat:

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun **1. maddesinde**, bu Kanun'un amacının Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine giren ve çıkan eşyaya ve taşıt araçlarına uygulanacak gümrük kurallarını belirlemek olduğu; **3. maddesinde**, **"Gümrük idaresi veya idareleri" deyiminin**, gümrük mevzuatında belirtilen işlemlerin kısmen veya tamamen yerine getirildiği merkez veya taşra teşkilatındaki hiyerarşik yönetim birimlerinin tamamını; **"Gümrük gözetimi" deyiminin**, gümrük mevzuatına ve gereken hallerde gümrük gözetimi altındaki eşyaya uygulanacak diğer hükümlere uyulmasını sağlamak üzere gümrük idareleri tarafından genel olarak uygulanan işlemleri; **"Gümrük kontrolü" deyiminin**, Türkiye Gümrük Bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, nakil ve nihai kullanımını ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın durumunu düzenleyen gümrük mevzuatı ve diğer mevzuatın doğru uygulanmasını sağlamak için gümrük idareleri tarafından yürütülen; eşyanın muayenesi, beyanname verileri ile elektronik veya yazılı belgelerin varlığının ve gerçekliğinin doğrulanması, işletmelerin hesap ve diğer kayıtlarının incelenmesi, taşıma araçlarının kontrolü, bagajların ve kişilerin yanlarında ya da üstlerinde taşıdıkları diğer eşyanın kontrolü ile resmi araştırmalar ve diğer benzeri uygulamaları; **"Eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması" deyiminin**, eşyanın, bir gümrük rejimine tabi tutulmasını, bir serbest bölgeye girmesini, Türkiye Gümrük Bölgesi dışına yeniden ihracını, imhasını ve gümrüğe terk edilmesini; **"Eşyanın teslimi" deyiminin ise, eşyanın tabi tutulduğu gümrük rejimi ile öngörülen amaçlar doğrultusunda gümrük idareleri tarafından ilgisine teslimini ifade edeceği kural altına alınmıştır.**

Aynı Kanun'un **"Eşyanın Gümrüğe Sunulması" başlıklı Üçüncü Bölümünde yer alan;**

39. maddesinde, *"Türkiye Gümrük Bölgesinin kara suları veya hava sahasından durmaksızın geçen taşıt araçları ile taşınan eşya hariç olmak üzere, Türkiye Gümrük Bölgesine gelen eşya, getiren kişi ya da duruma göre eşyanın gelişinden sonra taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunulur. Gümrüğe sunan kişi, eşyayı daha önce ibraz olunan özet beyan ya da gümrük beyannamesi ile ilişkilendirir."* hükmüne;

40. maddesinde, *"Müsteşarlık;*

a) Yolcu beraberinde getirilecek,

b) Gümrüğe sunulmaksızın bir gümrük rejimine tabi tutulabilecek,

Eşya hakkında, 39 uncu madde hükümleri dışında özel düzenlemeler yapabilir." hükmüne;

"Gümrüğe Sunulan Eşyanın Boşaltılması" başlıklı Dördüncü Bölümünde yer alan;

45. maddesinde, *"1. Eşya bulunduğu taşıt araçlarından gümrük idarelerinin belirledikleri veya uygun gördükleri yerlerde söz konusu idarelerin izni ile boşaltılabilir veya aktarılabilir.*

Ancak, eşyanın tamamen veya kısmen acilen boşaltılmasını gerektiren kaçınılmaz bir tehlikenin varlığı durumunda bu izin aranmaz. Bu gibi durumlarda en yakın gümrük idaresi derhal haberdar edilir.

2. Gümrük idareleri, eşyanın ve bulunduğu taşıma araçlarının muayenesi amacıyla gerektiğinde eşyanın boşaltılmasını ve kapların açılmasını isteyebilir.

3. Eşya konulduğu ilk yerden gümrük idarelerinin izni olmaksızın kaldırılamaz." hükmüne;

"Gümrüğe Sunulan Eşyaya Gümrükçe Onaylanmış Bir İşlem veya Kullanım Belirlenmesi Zorunluluğu" başlıklı Beşinci Bölümünde yer alan;

46. maddesinde, *"1. Gümrüğe sunulan eşyaya, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilir.*

2. Özet beyan kapsamındaki eşyaya, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım belirlenerek, buna ilişkin işlemler;

a) Denizyolu ile gelen eşya için, özet beyan verildiği tarihten itibaren kırkbeş gün,

b) Diğer bir yolla gelen eşya için, özet beyanın verildiği tarihten itibaren yirmi gün, içinde tamamlanır.

3. Şartlar gerektirdiği takdirde, Müsteşarlık 2 nci fıkrada ve 48 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sürelerden daha kısa bir süre saptayabilir veya bu sürelerin uzatılmasına izin verebilir. Ancak, gerçek ihtiyaçları aşan süre uzatımı yapılamaz." hükmüne;

"Eşyanın Geçici Depolanması" başlıklı Alıncı Bölümünde yer alan;

47. maddesinde, "Eşya, gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar geçici depolanan eşya statüsünde bulunur ve bu şekilde adlandırılır." hükmüne;

48. maddesinde, "Geçici depolanan eşya, sadece gümrük idarelerinin uygun gördüğü yerlerde ve bu idarelerin belirlediği koşullarda depolanabilir.

Gümrük idareleri, geçici depolanan eşya için 183 üncü veya 184 üncü madde hükümlerine göre tahakkuk edebilecek gümrük vergilerinin ödenmesini sağlamak üzere eşya sahibinden teminat isteyebilir." hükmüne;

50. maddesinde, "1. 46 ncı maddeye göre belirlenmiş süreler ile 48 inci maddenin 2 nci fıkrasında belirtilen süre içinde kendilerine gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayini için gerekli işlemlere başlanmamış eşya, herhangi bir adli veya idari takibata konu olmaması halinde, 177 ila 180 inci madde hükümlerine göre tasfiye edilir." hükmüne;

"Eşyanın Bir Gümrük Rejimine Tabi Tutulması" başlıklı Birinci Ayrımında yer alan 69. maddesinde, "1. Eşyanın ilgili rejime tabi tutulma şartlarının yerine getirilmesi ve eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması kaydıyla, gümrük idareleri, tescilden sonra beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya belli hallerde kontrol etmeksizin, eşyayı teslim ederler. Ancak, beyannamenin incelenmesinin makul bir süre içinde tamamlanamadığı ve bu inceleme sırasında eşyanın hazır bulundurulmasına gerek olmadığı hallerde de eşya teslim edilir.

Yasaklama veya kısıtlamaya tabi olması nedeniyle teslimine imkan bulunmayan eşyanın tabi olacağı işlemlere ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

...

3. Beyannamenin tescilinin bir gümrük yükümlülüğü doğurması halinde, gümrük vergileri ödenmedikçe veya teminata bağlanmadıkça beyanname kapsamı eşya teslim edilemez. Ancak, bu hüküm kısmi muafiyete tabi geçici ithalat rejimine uygulanamaz.

4. Beyan edilen gümrük rejimi hükümlerine göre teminat istenmesi halinde, söz konusu teminat alınmadan eşya teslim edilemez." hükmüne yer verilmiştir.

4458 sayılı Kanun'a dayanılarak çıkarılan Gümrük Yönetmeliği'nin **"Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde, "Gümrük işlemlerinin bitirilmesi"** deyiminin, eşyaya ait vergilerin ödenmesini veya kaldırılmasını veya teminata bağlanmasını veya beyannamenin iptal edilmesini veya eşyanın gümrüğe terk edilmesini veya imhasını veya müsadere edilmesini ifade edeceği düzenlenmiş olup, **dava konusu değişiklik sonrası "Çıkış İşlemleri" başlıklı 94. maddesinde, "Gümrük işlemleri bitirilen ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde tamamlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilen eşya; 130 uncu madde hükümleri çerçevesinde eşya sahibi, temsilcisi veya eşya sahibinin bu kapsamda vekalet verdiği diğer kişi tarafından geçici depolama yerinden çıkarılabilir."** hükmüne; **"Eşyanın teslimi" başlıklı 130. maddesinin birinci fıkrasında, "Tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşya teslim edilebilir duruma gelir. Eşyanın teslimi; eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirilir."** kuralına yer verilmiştir.

Öte yandan, Yönetmeliğin **dava konusu konusunu değişiklikten önceki haliyle 94. maddesinde, gümrük işlemlerinin sistem üzerinde tamamlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı**

verilerek eşya sahibinin, temsilcisinin veya eşya sahibi tarafından eşyayı teslim almak için vekalet verilmiş diğer kişilerin eşyayı geçici depolama yerinden çıkarmasına izin verileceği; **130. maddesinin birinci fıkrasında ise**, eşyanın, boşaltma yerinde konşimentoda teslim edileceği gösterilen ve bir nüshasını taşıyan kimseye ve eğer konşimento emre muharrer ise ciro ile devralmış şahsa teslim olunacağı, bu kimselerin eşyayı almak için lazım gelen vasıfları haiz sayılacağı, ancak konşimento ibrazı esas olmakla birlikte, konşimentosu ibraz edilemeyen petrol ve türevlerinin, eşyanın taşıyıcısı veya temsilcisi tarafından eşyanın alıcısı olarak gösterilen onaylanmış kişi statü belgesi sahiplerinin, konşimentodaki eşya bilgilerini içeren ve konşimentonun en geç doksan gün içinde ibraz edileceğine dair verecekleri taahhütnameye istinaden konşimento ibrazından önce alıcıya teslim edilebileceği kural altına alınmıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME :

Anayasa'nın 124. maddesinde, Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceği hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre, idari teşkilat yapısı içinde yer alan Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, görev alanlarına ilişkin olarak yönetmelik, yönerge, tebliğ, genelge ve talimat gibi çeşitli adlar altında düzenleme yapabilmektedirler.

Bu düzenlemeler arasında uyulması gereken "*normlar hiyerarşisi*" kuramına göre, hukuk düzeni, farklı kademede yer alan Anayasa, kanun, yönetmelik ve diğer düzenleyici işlemlerden oluşan birçok normu içermekte ve her norm geçerliliğini bir üst basamakta yer alan normdan almaktadır. Normlar hiyerarşisine göre kanundan sonra gelen yönetmelik, genelge, tebliğ, talimat gibi düzenlemelerin ancak kanunda verilmiş olan hakkın kullanılmasının açıklanması ile ilgili olacağı, bu metinlerde kanun ile verilmiş olan hakkı genişletici veya daraltıcı mahiyette hükümlere yer verilemeyeceği hukukun genel ilkelerindendir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi (Türkiye Gümrük Bölgesi / Gümrük Bölgesi), Türkiye Cumhuriyeti topraklarını, Türkiye kara suları, iç suları ve hava sahasını kapsamakta olup; Türkiye Gümrük Bölgesine gelen ve gümrüğe sunulan eşyaya, gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayin edilmesi gerekmektedir. Eşya, gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar "*geçici depolanan eşya*" statüsünde bulunmakta ve bu şekilde adlandırılmaktadır. Geçici depolanan eşya, sadece gümrük idarelerinin uygun gördüğü yerlerde ve bu idarelerin belirlediği koşullarda depolanabilmekte olup "*geçici depolama yerleri*" olarak adlandırılan bu yerler, geçici depolanan eşyanın her türlü dış etken ve müdahalelerden korunmasını sağlayacak şekilde yapılmış ve taşıtların durduğu, yanaştığı veya indiği yerlerdeki ambar, depo, ardiye veya hangar gibi yerlerdir. Geçici depolanan eşyanın, 4458 sayılı Kanun'un 46. ve 48. maddelerinde öngörülen süreler içerisinde gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması (gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanımın tayin edilip gerekli işlemlerin tamamlanması) gerekmekte olup, bu işlemlerin tamamlanmasıyla eşya, geçici depolanan eşya statüsünden çıkmakta ve tabi tutulduğu gümrük rejimi ile öngörülen amaçlar doğrultusunda teslim hazırlanmaya başlanmaktadır.

Gümrük Yönetmeliğinin dava konusu maddelerinde değişiklik yapılmadan önce, eşyanın boşaltma yerinde konşimentoda teslim edileceği gösterilen ve bir nüshasını taşıyan kimseye ve eğer konşimento emre muharrer ise ciro ile devralmış şahsa teslim olunacağı ve alıcının konşimentonun bir nüshasını taşıyana ya da temsilcisine ibrazı halinde eşyayı almak için lazım gelen vasıfları haiz sayılacağı, gümrük işlemlerinin sistem üzerinde eşyaya ait vergilerin ödendiği veya kaldırıldığı veya teminata bağlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilerek eşya sahibinin ya da temsilcisinin eşyayı geçici depolama yerinden çıkarmasına izin verileceği düzenlenmiş iken; dava konusu değişik maddelerinde, tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşyanın sadece teslim edilebilir duruma geldiği ve bu halde bilgisayar sisteminden çıkış onayının verildiği, teslim edilebilir duruma geldiği anlaşılan eşyanın tesliminin ise ancak eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirileceği ve geçici depolama yerinden çıkarılabileceği öngörülmüştür.

Başka bir anlatımla, dava konusu maddelerin değişiklik yapılmasından önceki halinde, eşyanın teslimi hususunda konşimentonun bir nüshasının taşıyıcıya ibrazı ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde eşyaya ait vergilerin ödendiği veya kaldırıldığı veya teminata bağlandığının anlaşılması halinde **eşyanın gümrük idaresince teslimi öngörülmüş iken**; yapılan dava konusu değişikliklerle, gümrük idaresi tarafından gümrük

işlemlerinin bitirilmesi üzerine eşyanın teslim edilebilir duruma geldiğinin belirtildiği, dolayısıyla gümrük idaresinin görevinin bu aşamada sona erdiğinin kabul edildiği, **eşyanın tesliminin ise eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine bırakıldığı** anlaşılmaktadır.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun, eşyanın teslimi hususunda düzenlemeler içeren ve yukarıda yer verilen hükümlerine göre, eşyanın ilgili rejime tabi tutulma şartlarının yerine getirilmesi ve eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması kaydıyla eşyanın **gümrük idareleri tarafından**, tescilden sonra beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya belli hallerde kontrol etmeksizin, gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması üzerine **tesliminin yapılacağı öngörülmüştür**. Dolayısıyla, eşyanın gümrük idarelerince teslimi dışında ne şekilde ya da başkaca kişiler tarafından teslim edileceğine ilişkin Kanun'da istisnai bir hükme de yer verilmediğinden Yönetmeliğin dava konusu maddeleriyle eşyanın tesliminin eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine bırakılması yasal düzenlemeyi aşar nitelikte bulunmaktadır.

Nitekim, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 69. maddesinin gerekçesinde; *"Maddede eşyanın teslimine ilişkin hükümler yer almaktadır. Buna göre, **gümrük idarelerinin** beyannamedeki bilgileri kontrol ederek veya kontrol etmeksizin, beyannamenin tescilinden ve eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin ödenmesine veya garanti altına alınmasından sonra eşyayı teslim edecekleri belirtilmiştir. Ancak, eşyanın yasaklayıcı veya kısıtlayıcı önlemlere tabi olmaması ve ilgili rejime ait koşulların yerine getirilmesi, eşyanın teslimi için gerekli görülmüştür.*

Bir gümrük beyannamesinin tescilinin gümrük yükümlülüğü doğurması halinde, gümrük vergileri ödenmeden veya teminat altına alınmadan, beyan kapsamı eşyanın teslim edilemeyeceği bu madde ile hüküm altına alınmıştır. Böylece, devlet alacağı garanti altına alındıktan sonra eşyanın teslimi sağlanmaktadır." ifadelerine yer verilmiştir.

Diğer taraftan; 4458 sayılı Kanun'un 46. ve 48. maddelerinde gümrüğe sunulan eşyaya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanımın tayin edilip bu işlemlerin tamamlanması için azami süreler belirlendiğinden ve aynı Kanun'un 50. maddesi uyarınca bu süreler içinde kendilerine gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım tayini için gerekli işlemlere başlanmamış eşya -kural olarak- tasfiye edileceğinden, eşyanın geçici depolama yerinde (gümrük ambarında) kalma süresi de 46. ve 48. maddelerde belirlenen sürelerle sınırlı bulunmaktadır. Dolayısıyla, geçici depolanan eşyanın, *"gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma"* ya da *"tasfiyeye"* tabi tutulması suretiyle anılan Kanun hükümleriyle tayin edilen sürelerde geçici depolama yerinden çıkarılması zorunlu olup, bu sürecin takibini yapma ve sistemin sağlıklı şekilde işlemlerini sağlama görevinin gümrük idaresine ait olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle, geçici depolanan eşyanın gümrük idaresince tesliminin, anılan Kanun hükümlerinin de uygulanmasını sağlamak bakımından şart olduğu, esasen kanun koyucunun, eşyanın teslimi görevini gümrük idaresine tevdi etmesinin de bu hükümlerin uygulanmasını ve gümrük işlemlerinin hızlı, etkin, gereksiz yığılma ve tıkanmaları önleyici, kontrollü şekilde yürümesini temin amacına yönelik olduğu, bir diğer ifadeyle, eşyanın teslimini, salt eşya sahibi, taşıyıcı ve işletici kuruluş arasındaki hukuki ilişkiden ibaret kabul etmediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, geçici depolanan eşyanın gümrük idaresince tesliminin; eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş arasındaki özel hukuk ilişkisine müdahale olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

Ayrıca, geçici depolama yerlerinin, eşyanın henüz gümrükçe onaylanmış bir işlem ve kullanıma tabi tutulmadığı aşamada konulduğu yer iken, gümrük antrepolarının, eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem olan gümrük antrepo rejimine tâbi tutulması suretiyle geçici depolama yerinden çıkarılarak eşyanın konulduğu yer olduğu, 4458 sayılı Kanun'un 101. maddesi uyarınca gümrük antrepo rejimi altında eşyanın kalış süresinin sınırsız olduğu, dolayısıyla geçici depolama yerleri ile gümrük antrepoları arasında statü, tabi olunan kurallar, eşyanın kalış süresi gibi konularda önemli farklılıklar olduğu gözetildiğinde, geçici depolama yeri işleticisi ile gümrük antrepo işleticisinin hukuki durum ve sorumluluklarının da farklı olduğu ve geçici depolama yeri işleticisi ile eşya sahibi arasındaki hukuki ilişkinin, antrepo işleticisi ile eşya sahibi arasındaki hukuki ilişkiden ayırt edilmesi gerektiği de açıktır.

Bu itibarla, dayanağı 4458 sayılı Kanun'un lafzına ve amacına aykırı olan Gümrük Yönetmeliğinin dava konusu 94. maddesinde ve 130. maddesinin birinci fıkrasında hukuka uygunluk bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU :

Açıklanan nedenlerle;

1. 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik 94. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik 130. maddesinin birinci fıkrasının İPTALİNE,

2. Ayrıntısı aşağıda gösterilen toplam 1.056,80 TL yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine,

3. Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 40.000,00 TL vekâlet ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine,

4. Posta gideri avansından artan tutarın kararın kesinleşmesinden sonra resen davacıya iadesine,

5. Bu kararın tebliğini izleyen günden itibaren 30 (otuz) gün içinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na temyiz yolu açık olmak üzere, 30/04/2026 tarihinde oy çokluğuyla karar verildi.

YARGILAMA GİDERLERİ:

Başvuru Harcı	: 124,00 TL
Karar Harcı	: 168,30 TL
Vekaket Harcı	: 11,50 TL
YD Harcı	: 133,00 TL
YD İtiraz Harcı	: 492,00 TL
Posta Gideri	: 128,00 TL
TOPLAM	: 1.056,80 TL

(X)-KARŞI OY:

Dava, 07/10/2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin, 25/05/2022 tarihli ve 31846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile değişik **94. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 3. maddesi ile değişik 130. maddesinin birinci fıkrasının iptaline karar verilmesi** istemiyle açılmıştır.

Gümrük Yönetmeliğinin dava konusu **"Çıkış İşlemleri" başlıklı 94. maddesinde**, *"Gümrük işlemleri bitirilen ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde tamamlandığının anlaşılması üzerine bilgisayar sisteminde çıkış onayı verilen eşya; 130 uncu madde hükümleri çerçevesinde eşya sahibi, temsilcisi veya eşya sahibinin bu kapsamda vekalet verdiği diğer kişi tarafından geçici depolama yerinden çıkarılabilir."* hükmüne; **"Eşyanın teslimi" başlıklı 130. maddesinin birinci fıkrasında**, *"Tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşya teslim edilebilir duruma gelir. Eşyanın teslimi; eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre gerçekleştirilir."* kuralına yer verilmiştir.

Dava konusu maddelerin değişiklik yapılmasından önceki halinde, eşyanın teslimi hususunda konişmentonun bir nüshasının taşıyıcıya ibrazı ve gümrük işlemlerinin sistem üzerinde eşyaya ait vergilerin ödendiği veya kaldırıldığı veya teminata bağlandığının anlaşılması halinde gümrük idaresince teslimi öngörülmüş iken; yapılan dava konusu değişikliklerle, gümrük idaresi tarafından gümrük işlemlerinin bitirilmesi üzerine eşyanın teslim edilebilir duruma geldiği, eşyanın tamamen tesliminin ise eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine bırakıldığı görülmektedir.

Dolayısıyla, dava konusu değişikliklere göre de eşyanın teslimi için, tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesi ve gümrük vergilerinin ödenmesi veya teminata bağlanması suretiyle gümrük işlemlerinin bitirilmesi şartı bulunmakta olup, Gümrük Kanunu'nun 69. maddesinin gerekçesinde yer alan Devlet alacağı garanti altına alındıktan sonra eşyanın teslimine yönelik bulunan kanun koyucunun iradesinin, yani kanunun amacının dava konusu Yönetmelik kurallarında da gözetildiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca, gümrük mevzuatı ile gümrük idarelerinin görev ve sorumluluklarının zaman içerisindeki dönüşüm ve değişimi incelendiğinde; başlangıçta geçici depolama yeri ve gümrük antrepo işleticisi olan gümrük idarelerinin zamanla ticaret hacminin ve buna bağlı olarak gümrük işlemlerinin artması nedeniyle bu alandan kısmen çekilerek geçici depolama ve antrepo işletme faaliyetini kamu hukuku ve/veya özel hukuk kişilerine devrettiği, bununla birlikte gümrük işlemlerinin mevzuata uygunluğunu ve kamu alacağının güvenliğini sağlamaya yönelik gümrük gözetim ve denetim faaliyetlerini yoğunlaştırdığı anlaşılmaktadır. Nitekim, Türkiye-AB Ortaklık Konseyinin 1/95 sayılı Kararı gereği gümrük işlemlerini basitleştirmek ve gümrük mevzuatını AB mevzuatı ile uyumlu hale getirmek için gümrük idaresinin görev sınırlarının yeniden çizildiği, bu amaçla Gümrük Yönetmeliğinde eşyanın teslimine yönelik gerekli güncellemelerin yapıldığı, eşyanın tesliminde aranan ordino (yük teslim talimat formu) belgesinin yürürlükten kaldırıldığı, gümrük idaresinin antrepo işleticisi olmaktan çıkıp eşyanın gümrüklenmesi ile ilgili konularda kendisini sınırladığı görülmektedir. Bu nedenle, Daire kararında atıfta bulunulan 4458 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerinde yer alan *"gümrük idaresince teslim"*e yönelik kuralların da aktarılan hukuki ve fiili süreçle birlikte değerlendirilmesi, bir diğer ifadeyle amaçsal yorum yapılarak *"gümrük idaresi tarafından bizzat teslim"* şeklinde değil, *"gümrük idaresinin denetim ve gözetiminde teslim"* şeklinde anlaşılması gerektiği, bu çerçevede yapılan değerlendirmede, dava konusu kuralların, yukarıda ifade edildiği üzere, gerekli vergilerin ödenmesini ve eşyanın tabi tutulduğu gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanımın gerektirdiği şartların yerine getirilmesini zorunlu kılarak gümrük idaresinin bahse konu gözetim ve denetim görevini tamamlamasından sonra eşyanın teslimini öngörmesi karşısında, kurallarda hukuka ve dayanağı mevzuata aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Diğer taraftan, geçici depolama yeri ya da antrepo işleticisi sıfatını haiz olmayan gümrük idaresinin görev ve yetkisinin gümrük yükümlülüğünün ifası gibi gümrük işlemlerinin mevzuata uygun şekilde tamamlanmasından (eşyanın teslim edilebilir hale gelmesi için gerekli sürecin takip ve sonuçlandırılmasından) ibaret olduğu, bu aşamadan sonra eşyanın tesliminin, geçici depolama yeri işleticisi, eşya sahibi, taşıyıcı arasındaki özel hukuk ilişkisine (örneğin, taşıyıcı ya da eşya sahibi ile işletici arasındaki sözleşmeye konu bedelin ödenmesine) bağlı bulunduğu, gümrük idaresinin bu ilişkiye müdahale etmesinin sözleşme hürriyetine ya da mülkiyet hakkına yönelik ihlallere neden olabileceği ve yeni hukuki sorunlar (örneğin, ücretini tahsil edemeyen işleticinin hapis hakkını kullanamaması vb.) doğurabileceği de açıktır.

Bu itibarla, eşyanın tesliminin gümrük idaresinin değil geçici depolama yeri işleticisinin sorumluluğunda olduğu, gümrük vergileri ödenerek veya teminata bağlanarak gümrük işlemlerinin bitirilmesi halinde eşyanın teslim edilebilir duruma gelmesi üzerine eşyanın tesliminin eşya sahibi, taşıyıcı, işletici kuruluş veya bunların temsilcileri arasındaki sözleşme hükümlerine göre yapılmasını öngören dava konusu kurallarda hukuka aykırılık bulunmadığı kanaatine ulaşıldığından, davanın reddine karar verilmesi gerektiği oyu ile çoğunluk kararına katılmıyoruz.